

บ้านพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล : แนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2542-2552

ศาสตราจารย์ เลอสม สถาปัตยกรรม
ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Lersom.s@chula.ac.th

บทคัดย่อ

ผลการวิจัยเรื่องบ้านพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล: แนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2542-2552 จากงานออกแบบของสถาปนิก 10 คน จำนวน 30 กรณีศึกษา ในเวลาหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา สรุปให้เห็นแนวทางการใช้แนวความคิดในการออกแบบ และรูปแบบสถาปัตยกรรม เปรียบเทียบกับทฤษฎีทางศิลปะและสถาปัตยกรรม ได้ดังต่อไปนี้

แนวความคิดในการออกแบบ มีการใช้แนวความคิดสองประเภทขึ้นไปในแต่ละอาคาร ได้แก่ การตอบสนองความต้องการของโครงการ ที่สถาปนิกออกแบบตอบสนองความต้องการด้านพื้นที่ใช้สอยของเจ้าของบ้าน ร่วมกับแนวความคิดประเภทอื่น เช่น การเปรียบเทียบทางด้านจินตนิยม ที่ใช้ต้นแบบจากรูปแบบสถาปัตยกรรมในอดีต การเปรียบเทียบทางด้านภาษา ในรูปแบบจากหลักภาษา ภาษาทางสถาปัตยกรรม เน้นการใช้องค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะเพื่อสื่อความหมายด้วยภาษาภาพ และ เปรียบเสมือน ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบอาคารเสมือนกับวัตถุที่มองเห็นได้ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของบ้าน

การใช้ทฤษฎีทางศิลปะในการออกแบบ สถาปนิกมีการใช้ องค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ ปริมาตรรูปทรงกล่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นองค์ประกอบหลักมากที่สุด บางอาคารเน้น ระนาบ เป็นองค์ประกอบหลัก ประกอบกับ รูปทรง ทิศทาง ตำแหน่ง สี ผิวสัมผัส เพื่อสื่อความหมายตามแนวความคิดในการออกแบบ มีความนิยมการทำหลังคาแบน หรือทำแผงบังหลังคา ให้เกิดปริมาตรรูปสี่เหลี่ยมเรขาคณิตพื้นฐาน มีเพียงบางหลังที่นำต้นแบบจากรูปแบบบ้านในอดีต ที่แสดงรูปทรงหลังคาจั่วหรือปั้นหยาให้เห็นชัด

การจัดองค์ประกอบ มีการสร้าง เอกภาพ เป็นหลัก ด้วยวิธีปลีกย่อยต่างๆ ตามลำดับตั้งแต่ ความกลมกลืน ความหลากหลาย และการเน้น ด้วยจุดสนใจ เส้นนำสายตา และการจัดวางองค์ประกอบหลักการจัดองค์ประกอบวิธีอื่นๆ ได้แก่ การแบ่งส่วน การจัดลำดับความสำคัญ จังหวะ สัดส่วน ขนาดส่วน และการกลับตรงกันข้าม รวมทั้งมีการใช้ เทคนิคในการออกแบบ ต่างๆ เพื่อสื่อความหมายถึงแนวความคิด

คำสำคัญ: บ้านพักอาศัย บ้านเดี่ยว รูปแบบสถาปัตยกรรม

Single Houses in Bangkok & Surrounding Provinces: Concepts & Architectural Forms during 1999 - 2009

Prof. Lersom Sthapitanonda

Department of Architecture, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University

Lersom.s@chula.ac.th

ABSTRACT

The paper describes the outcome of a research on single houses in Bangkok and surrounding provinces. Thirty houses designed by ten architects during 1999–2009 were selected as study cases in terms of their evident concepts and architectural forms to be comparative analyzed with the theories of art and architecture that the architects applied. The results can be summarized into three categories.

The first studying is the theory of architectural concepts. It is discovered that more than two types of concept were applied for each building. “Programmatic Concept” is chiefly responding to spatial needs of the house owners. Other concepts are such as “Romantic Analogy” applying architectural forms used in the past, and the “Linguistic Analogy” through architectural grammatical model which emphasizes fundamental elements in art as the visual language. There is also the use of “Simile” to compare the building to a visual object that has significant reference to the owners.

The second topic is about application of the theory of art. Fundamental elements of art are applied, i.e. rectangular cubic “volume” is used as the principal element. Some buildings emphasize “plain”, together with forms, directions, positions, colors, and texture, to express the architectural concepts. There is also a tendency towards creating flat roof or using parapets, thereby making rectangular form. A few buildings, especially inspired by historic styles, have prominent gable or hip roofs.

Finally, the research reveals application of the theory in composition principle. “Unity” is mainly achieved by means of various methods, i.e. harmony, variety, emphasis at focal point, and visual direction. Other principles used include articulation, hierarchy, rhythm, proportion, scale, and inversion. Also, the design techniques were used to feature the design concepts.

Keywords: house, single house, architectural form

ความเป็นมาของโครงการ

โครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการบรรยายวิเคราะห์ผลงานออกแบบบ้านพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวเปรียบเทียบกับทฤษฎีการออกแบบทางสถาปัตยกรรม สืบเนื่องจากโครงการวิจัย “บ้านพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล : รูปแบบและพัฒนาการ ในช่วงปี พ.ศ. 2525- 2545” ของผู้วิจัยและคณะเมื่อปี พ.ศ. 2549 ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระยะ ตามการเปลี่ยนแปลงของภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ของบ้านพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยว ในด้านแนวความคิดของสถาปนิกในการออกแบบ รูปแบบและองค์ประกอบอาคาร รวมทั้งโครงสร้างและการใช้วัสดุก่อสร้าง ที่ผู้วิจัยได้มอบหมายให้ผลิตชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้สำรวจและรวบรวมไว้ในการเรียนการสอน วิชามูลฐานการออกแบบสถาปัตยกรรม และ วิชาเกณฑ์และแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม

ในช่วงเวลาเดียวกัน ผู้วิจัยได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับทฤษฎีพื้นฐานในการออกแบบสถาปัตยกรรมในหัวข้อต่างๆ ไว้จำนวนหนึ่ง สำหรับประกอบการเรียนการสอนในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ โครงการวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อนำข้อมูลผลงานออกแบบสถาปัตยกรรมบ้านพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวที่ได้รวบรวมไว้ดังกล่าว ต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. 2552 โดยนำข้อมูลที่คาบเกี่ยวกับช่วงเวลาของโครงการเดิมส่วนหนึ่งเพื่อให้ได้ปริมาณผลงานเพียงพอครอบคลุมเวลาหนึ่งทศวรรษมาทำการวิจัยขั้นทุติยภูมิ และตั้งสมมติฐานว่าสถาปนิกใช้ทฤษฎีพื้นฐานทางศิลปะมาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรม และวิเคราะห์ผลงานออกแบบโดยแจกแจงให้เห็นถึงแนวทางการออกแบบบ้านเดี่ยวพักอาศัยของสถาปนิกไทยร่วมสมัย เปรียบเทียบกับทฤษฎีพื้นฐานในการออกแบบ ในขอบเขตหัวข้อที่กำหนด ซึ่งสังเคราะห์จากหนังสือทฤษฎีเล่มต่างๆ ที่ใช้ประกอบการวิจัย ได้แก่ แนวความคิดในการออกแบบ การเลือกใช้อองค์ประกอบพื้นฐานศิลปะและสถาปัตยกรรม ความ

สัมพันธ์พื้นฐานขององค์ประกอบทางศิลปะ การจัดองค์ประกอบ และเทคนิคในการออกแบบเพื่อสื่อความหมายถึงแนวความคิด

หนังสือประกอบการวิจัย ที่ผู้วิจัยเขียนไว้ ได้แก่ “มิติสถาปัตยกรรม” (2551) ซึ่งมีเนื้อหาในหัวข้อ ทฤษฎีการออกแบบสถาปัตยกรรมโดยการเปรียบเทียบ ที่วางในสถาปัตยกรรม การจัดองค์ประกอบสถาปัตยกรรม เป็นต้น (ที่ได้แปลและเรียบเรียงจากหนังสือหลายเล่ม อาทิ Towards a New Architecture. (1931) โดย Le Corbusier ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ โดย by Frederick Etchells), และ “องค์ประกอบ: สถาปัตยกรรมพื้นฐาน” พิมพ์ครั้งที่ 4 (2553) ที่ได้ปรับปรุงเนื้อหาในเล่มโดยเพิ่มเติมหัวข้อ ประเภทของแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม (โดยนำมาจากบทความ “มโนทัศน์ในสถาปัตยกรรม” ที่ผู้วิจัยได้แปลและเรียบเรียงจาก “Concepts in Architecture.” โดย Tim McGinty (1979) ที่เคยตีพิมพ์ลงหนังสือชุด “คลื่นความคิด แนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรม” (2541) หน้า 47-79)

รวมทั้งหนังสือเล่มอื่นๆ ของผู้วิจัย คือ “บ้าน: การออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน” (2545), “Design Technique: เทคนิคในการออกแบบ” (2540), “การออกแบบคืออะไร?: What Is Design?” (2549), ประกอบกับ หนังสือด้านทฤษฎีสถาปัตยกรรม โดยผู้เขียนอีกหลายท่าน ดังระบุในบรรณานุกรม ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่กำหนด ได้แก่ องค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะและสถาปัตยกรรม ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ การจัดองค์ประกอบ และเทคนิคในการออกแบบเพื่อสื่อความหมายถึงแนวความคิด

กรณีศึกษา 30 ผลงาน ออกแบบโดยสถาปนกร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงและมาตรฐานผลงานเป็นที่ยอมรับในประเทศไทย 10 คน คนละ 3 ผลงาน ที่สร้างแล้วเสร็จในช่วงปี พ.ศ. 2542-2552 มีตัวแปรในการศึกษาคือ ความแตกต่างของ สถาปนิก ผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของบ้าน และความต้องการของโครงการ

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษสถาปัตยกรรมสำหรับสถาปนิกรุ่นใหม่ โดยใช้ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมจากผลงานสถาปนกร่วมสมัยที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ แสดงถึงวิถีคิดและการนำทฤษฎีพื้นฐานทางศิลปะและสถาปัตยกรรมมาใช้ในการออกแบบ โดยศึกษาวิเคราะห์ในรายละเอียดถึงประเภทแนวความคิด และการนำองค์ประกอบทางศิลปะมาประยุกต์ในงานสถาปัตยกรรม ให้เกิดผลทั้งด้านความงาม และประโยชน์ใช้สอยแก่ผู้อยู่อาศัย

นอกจากนี้เพื่อเปรียบเทียบ ให้เห็นแนวทางร่วม และความแตกต่าง ในรายละเอียดของการออกแบบ บ้านพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ของสถาปนิกแต่ละบุคคล และแต่ละผลงาน ในช่วงปี พ.ศ.2542-2552 และองค์ประกอบด้านอื่นที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบสถาปัตยกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน อาทิ วัสดุก่อสร้างและวัสดุตกแต่งอาคาร

สรุปผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบตามหัวข้อที่กำหนด ได้แยกบรรยายวิเคราะห์ในแต่ละกรณีศึกษา รวมทั้งวิเคราะห์พัฒนาการการออกแบบตามกลุ่มผลงานของสถาปนิกแต่ละคน แล้วประมวลผลการศึกษาในเชิงปริมาณผนวกกับการบรรยายเชิงคุณภาพในขั้นสุดท้าย จึงสรุปเป็นภาพรวมในการศึกษาทุกหัวข้อ พร้อมภาพประกอบบ้านพักอาศัย สถาปนิกผู้ออกแบบ และหมายเลขอาคารตามการจัดลำดับที่ระบุในงานวิจัย (หลังที่ 1, 2, 3 ที่ออกแบบโดยสถาปนิกแต่ละท่าน) ดังนี้

1. แนวความคิดในการออกแบบ

1.1 การตอบสนองความต้องการของโครงการ (programmatic concept)

แนวความคิดที่สถาปนิกใช้เป็นหลักมากที่สุด โดยให้ความสำคัญ

สำคัญต่อความต้องการของโครงการหรือเจ้าของบ้านในด้านพื้นที่ใช้สอยเป็นพื้นฐาน และสะท้อนความต้องการของโครงการออกมาให้เห็นในรูปทรงอาคารโดยวิธีต่างๆ และบางกรณีศึกษาใช้แนวความคิดประเภทอื่นที่เด่นชัดกว่าเป็นแนวความคิดหลักในการออกแบบรูปทรงอาคาร

1.2 การเปรียบเทียบทางด้านจินตนิยม (romantic analogy)

- การเปรียบเทียบทางด้านจินตนิยม ในแนวทางการถ่ายทอดภาพสถานที่ในความทรงจำ โดยการใช้ต้นแบบจากสถานที่ รูปแบบสถาปัตยกรรมที่ประทับใจ หรือสิ่งของ/เรื่องราวในอดีต เป็นแนวความคิดที่สถาปนิกใช้มากรองลงมา เช่น การประยุกต์องค์ประกอบสถาปัตยกรรมในส่วนต่างๆ ของเรือนไทย หรือการวางผังแบบเรือนหมู่เชื่อมด้วยชานกลาง นอกจากนี้มีการใช้รูปแบบบ้านพักอาศัยต่างประเทศ เช่น รูปแบบบ้านญี่ปุ่น และรูปแบบบ้านที่นิยมในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภูมิอากาศร้อนชื้นในประเทศไทย และรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ตามแนวทางของ Le Corbusier ที่สถาปนิกประทับใจ

- การเปรียบเทียบทางด้านจินตนิยม ในแนวทางการมีส่วนร่วม มีสถาปนิก 1 คน* ที่ใช้อย่างชัดเจน โดยเน้นการแสดงถึงลักษณะของโครงสร้าง (structuralism) และเทคนิคก่อสร้าง (tectonics) ด้วยขนาด สัดส่วน และทิศทาง ที่เกินความเป็นจริง ทำทลายสายตาและความรู้สึกถึงพลังของโครงสร้าง

1.3 การเปรียบเทียบทางด้านภาษา (linguistic analogy)

- การเปรียบเทียบในรูปแบบจากหลักภาษา (grammatical model) เป็นแนวความคิดที่สถาปนิกใช้เป็นหลัก ในจำนวนมากเช่นเดียวกัน โดยมีทั้งการใช้องค์ประกอบทางศิลปะเพื่อสื่อความหมายด้วยภาษาภาพของ

 <p>1</p>	 <p>2</p>	<p>เปรียบเทียบทางด้านจินตนิยม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.รัตนวิช เทพา หลังที่ 2 2.ชาติชาย อัครสุชี่ หลังที่ 2
 <p>3</p>	 <p>4</p>	<p>เปรียบเทียบทางด้านจินตนิยม</p> <ol style="list-style-type: none"> 3.สมิตร โอบายะวาทย์ หลังที่ 2 4.วสุ วิรัชศิลป์ หลังที่ 1
 <p>5</p>	 <p>6</p>	<p>เปรียบเทียบทางด้านจินตนิยม</p> <ol style="list-style-type: none"> 5.พิรุต พัชรเศวต หลังที่ 1 * 6.พิรุต พัชรเศวต หลังที่ 2 *

รูปทรงในงานสถาปัตยกรรม เช่น องค์ประกอบพื้นฐาน (เส้น ระนาบ ปริมาตร) องค์ประกอบที่มองเห็นได้ (สี ผิวสัมผัส รูปร่าง ทิศทาง) โดยใช้ สีขาวเป็นหลัก หรือใช้แนวทางสีจางของวัสดุและเทคนิคการก่อสร้าง ร่วมกับความสัมพันธ์พื้นฐานขององค์ประกอบ และหลักการจัดองค์ประกอบ

- การเปรียบเทียบในรูปแบบจากสัญลักษณ์ทางภาษา (semiotic model) การใช้องค์ประกอบที่มองเห็นได้ คือ สี และผิวสัมผัส สื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ถึงสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของบ้าน มี 3 กรณีศึกษา เช่น การใช้สีวัสดุคอนกรีตและรูปทรงอาคารแบบสมัยใหม่ (Modern Architecture) แสดงถึงบ้านที่ตั้งอยู่ในเมือง

หลวง การใช้สีก็แสดงอาชีพตำรวจของเจ้าของบ้าน การใช้อาคารรูปทรงระบอบแสดงธุรกิจเจ้าของบ้านเกี่ยวกับกล้องถ่ายรูปและเลนส์ การวางคู่กันของ 2 อาคารย่อยที่รูปทรงเหมือนกันแต่ต่างขนาด แสดงความเป็นพี่น้องของเจ้าของบ้าน

- การเปรียบเทียบในรูปแบบจากการแสดงความรู้สึก (expressionist model) ที่ชัดเจน มี 1 กรณีศึกษาที่เน้นการแสดงความรู้สึกต่อความสัมพันธ์ระหว่าง คน - ที่ว่าง และ สถาปัตยกรรม - ธรรมชาติ ตามนิยามที่ตั้งไว้ว่า “คนเป็นเจ้าของธรรมชาติ” โดยเน้นการเปิดช่องโล่งจำนวนมากในส่วนต่างๆ ของอาคารเพื่อมองทิวทัศน์ที่สวยงามของธรรมชาติ

 <p>7</p>	 <p>8</p>	 <p>9</p>	<p>เปรียบเทียบทางด้านภาษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 7.ชนะ สัมพลัง หลังที่ 2 8.ดวงฤทธิ์ บุนนาค หลังที่ 1 9.ชนะ สัมพลัง หลังที่ 3
--	--	--	--

1.4 การเปรียบเทียบ (simile) และ การอุปมา (metaphor)

- เปรียบเสมือน เป็นแนวความคิดที่สถาปนิกเปรียบเทียบรูปแบบหรือองค์ประกอบหลักสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นจุดเด่นในการออกแบบอาคาร ว่าเสมือนกับอีกสิ่งหนึ่งที่ไม่ใช่อาคาร แต่มีลักษณะทางกายภาพที่เทียบเคียงกันได้ เช่น การเปรียบบ้านกับรั้วและสภาพแวดล้อมภายนอกเสมือนว่า “บ้านเป็นรั้ว-รั้วเป็นบ้าน” การเปรียบเทียบทรงอาคารสมัยใหม่เสมือนเป็น “การพับแผ่นกระดาษเพื่อห่อหุ้มที่ว่าง” การเปรียบเทียบทรงอาคารเสมือน “งานประติมากรรม” และการเปรียบเทียบพื้นผิวของวัสดุ เช่น “คอนกรีตเปลือยที่มีรอยตำหนิในเนื้อวัสดุ เสมือนความไม่สมบูรณ์แบบของมนุษย์ที่ล้วนมีบาดแผลทั้งในจิตใจและร่างกาย”

- อุปมา เป็นแนวความคิดที่สถาปนิกเน้นการอธิบายความหมายของอาคาร หรือองค์ประกอบหลักสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นจุดเด่น ว่าเป็นดั่งอีกสิ่งหนึ่ง หรืออีกเรื่องราวหนึ่ง ที่สามารถเทียบเคียงคุณลักษณะในทางนามธรรม คือ การอุปมาบ้านในสภาพแวดล้อมใจกลางกรุงเทพฯ ว่าบ้านเป็น “โอเอซิสในเมืองหลวง” และการอุปมาโดยได้แรงบันดาลใจจากวรรณกรรมทางศาสนา

โดยอุปมาทิศทางของรูปทรงอาคารและเส้นทางสัญจรผ่านพื้นที่ใช้สอยที่มีลักษณะต่างๆ ภายในบ้าน เป็นดั่ง “การเดินทางของชีวิตมนุษย์ ที่ผกผันทองไปในไตรภูมิ” และ “การเดินทางสู่การหลุดพ้น”

1.5 การเปรียบเทียบทางด้านรูปแบบในประวัติศาสตร์ (pattern language analogy)

- การวางผังอาคาร ตามรูปแบบวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของไทย ในประวัติศาสตร์และยังคงเป็นที่คุ้นเคยและสืบทอดมา ซึ่งเน้นในการวางผังอาคารแยกเป็นเรือนย่อยแบบเรือนหมู่มีชานกลางเป็นที่ว่างเชื่อมโยงระหว่างอาคาร ส่วนรูปแบบตัวอาคารมีทั้งที่ใช้รูปทรงอาคารแบบสมัยใหม่ (modern architecture) และบางกรณีศึกษาใช้องค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทยร่วมด้วย

- การวางผังอาคาร ตามรูปแบบความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของไทย มีการวางผังอาคารแยกเป็นเรือนย่อยโดยไม่ได้เชื่อมต่อด้วยพื้นที่ชานโล่ง แต่มีรูปทรงของอาคารในส่วนพื้นที่เชื่อมต่อย่างชัดเจน และประยุกต์องค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทยผสมผสานเป็นรูปแบบตัวอาคาร

 <p>10</p>	 <p>11</p>	<p>เปรียบเทียบ</p> <p>10. ฉัตรพงษ์ ชื่นฤดีมล หลังที่ 3</p> <p>11. วสุ วิรัชศิลป์ หลังที่ 1</p>
 <p>12</p>	 <p>13</p>	<p>อุปมา</p> <p>12. ชนะ สัมพลัง หลังที่ 3</p> <p>13. วสุ วิรัชศิลป์ หลังที่ 1</p>

1.6 การเปรียบเทียบทางด้านศิลปะการละคร (dramaturgical analogy)

- การเปรียบเทียบทางด้านศิลปะการละคร จากมุมมองของสถาปนิกซึ่งเปรียบเสมือนผู้เขียนบท และมุมมองของผู้อยู่อาศัยซึ่งเปรียบเป็นนักแสดง แนวความคิดนี้สถาปนิกเป็นผู้กำหนดสภาพแวดล้อมภายใน/ภายนอกอาคาร หรือส่วนใดส่วนหนึ่งที่มีความน่าสนใจให้แก่ผู้อยู่อาศัย เช่น มีการกำหนดรูปแบบการเข้าถึง และทางเข้าสู่อาคาร ให้เป็นเหมือนการเข้า “ถ้ำ” และ การกำหนดตำแหน่งช่องเปิด-ทางสัญจร ที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงทางสายตา และการเพิ่มมุมมองที่น่าสนใจ ต่อเนื่องกันไปตามลำดับ

1.7 การเปรียบเทียบทางการแก้ปัญหา (problem-solving analogy)

แนวความคิดที่สถาปนิกใช้ร่วมกับแนวความคิดด้านอื่นซึ่งต้องคิดวิธีแก้ไขปรับปรุงรูปแบบ และ/หรือการวางผังอาคาร เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง เช่น ขนาดที่ดินและสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ การปรับปรุงรูปแบบบ้านแบบแคลิฟอร์เนียที่เจ้าของบ้านต้องการ ให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศของเมืองไทยโดยใช้วัสดุสมัยใหม่ การลดทอนองค์ประกอบให้เรียบง่ายขึ้น

การจัดองค์ประกอบที่วางตามแนวทางสมัยใหม่ และการแก้ปัญหาการระบายอากาศของอาคารในพื้นที่ดินจำกัด โดยออกแบบให้เกิดระบบระบายอากาศแบบธรรมชาติ (stack ventilation)

1.8 สารระสำคัญ (essence)

แนวความคิดที่สถาปนิกใช้ เมื่อสรุปเนื้อหาของแนวความคิด ให้เป็นใจความสำคัญ เป็นโจทย์หลักในการออกแบบ ได้แก่ การใช้แนวความคิด “สะอาด+โล่ง” เป็น สารระสำคัญ เพื่อออกแบบอาคารให้มีความเรียบง่าย ทันสมัย ตามความต้องการของเจ้าของบ้าน ที่มีระเบียบในการเก็บของและเฟอร์นิเจอร์น้อยชิ้น ร่วมกับมีแนวความคิดสถาปนิกในการออกแบบบ้านพักอาศัยในเขตร้อนชื้น และ การใช้แนวความคิด “ความต่อเนื่องเชื่อมโยงของที่ว่าง” เป็นสารระสำคัญในการจัดที่ว่างให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันมากที่สุด โดยใช้กระจกใสห่อหุ้มอาคารส่วนใหญ่ และใช้ระนาบกันสาดโปร่งตามนอนเชื่อมต่อรูปร่างของในที่ว่างภายนอก

1.9 อุดมคติ (ideal) หรือ คุณค่าที่เป็นสากล (universal value)

แนวความคิดที่สถาปนิกตั้งเป็นหลักครอบคลุมการ

			<p>เปรียบเทียบทางด้านรูปแบบในประวัติศาสตร์</p> <p>14, 15. พริส พัชรเสวต หลังที่ 1</p> <p>เปรียบเทียบทางด้านศิลปะการละคร</p> <p>16. ชนะ สัมพลัง หลังที่ 3</p> <p>17. ดวงฤทธิ บุนนาค หลังที่ 3</p> <p>เปรียบเทียบทางการแก้ปัญหา</p> <p>18. พริส พัชรเสวต หลังที่ 3</p> <p>19. ชาติชาย อิศวสุชี หลังที่ 3</p>
			
14	15	16	
17	18	19	

ออกแบบอาคารในภาพรวม ได้แก่ แนวความคิด “บ้านเป็นบริบทหนึ่งของเมือง - บ้านที่ดีต้องเป็นองค์ประกอบของเมืองที่ดี” สถาปนิกได้พัฒนาแนวความคิดถึงระดับการเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมทั้งภายใน-ภายนอกอาคาร รวมทั้งเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมภายนอก มีการประสานระหว่างที่ว่างและกิจกรรมให้เห็นชัดทางกายภาพ โดยออกแบบช่องเปิดตลอดแนวรั้วปรับมุมเปิด-ปิดได้เป็นองค์ประกอบหลัก และอีกแนวความคิดหนึ่งที่เห็น “การประหยัดพลังงาน” มีการกำหนดทิศทางตัวอาคาร ทำระแนงบังแดด ใช้ฉนวนกันความร้อน และใช้ช่องเปิดรับลมและแสงธรรมชาติ

1.10 การเปรียบเทียบทางด้านชีววิทยา (biological analogy)

แนวความคิดในการเปรียบเทียบรูปแบบการเจริญเติบโตของรูปทรง - โครงสร้าง (metabolism) ในงานขนาดเล็กที่เป็นกรอกแบบต่อเติมจากแบบอาคารที่ค้างอยู่ และเพิ่มพื้นที่ใช้สอยใหม่ให้แสดงถึงการขยายตัวของอาคาร โดยเปรียบเทียบกับ ความเติบโตของครอบครัวว่า “ไม่มีบ้านไหนที่สร้างเสร็จแล้วจะสมบูรณ์เลย ตามวิถีชีวิตของคนไทย ที่เป็นครอบครัวขยาย” และใช้ความแตกต่างของสีหรือผิวสัมผัสของวัสดุ และทิศทางของรูปทรงอาคาร เพื่อเน้นความแตกต่างระหว่างอาคารส่วนที่ออกแบบไว้เดิมและส่วนต่อเติม

1.11 การเปรียบเทียบทางการจัดการจุดมุ่งหมายพิเศษ (adhocist analogy)

แนวความคิดในการนำวัสดุที่มีในท้องตลาดหลากหลายชนิด เช่น สี ผิวสัมผัส เช่น บล็อกแก้ว กระจก ล้าง หินทราย หินแกรนิต ปูนฉาบเรียบและเซาะร่อง ไม้ กระจก กระเบื้องดินเผา เป็นต้น มาประยุกต์ใช้เป็นองค์ประกอบอาคารผสมผสานสอดคล้องกันโดยหลักการจัดองค์ประกอบ

2. การใช้ทฤษฎีทางศิลปะในการออกแบบ

การวิเคราะห์ทฤษฎีทางศิลปะในการออกแบบ ครอบคลุมหัวข้อเรื่อง องค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ ความสัมพันธ์พื้นฐานขององค์ประกอบ องค์ประกอบพื้นฐานทางสถาปัตยกรรม การจัดองค์ประกอบ และเทคนิคที่ใช้ในการสื่อความหมายเพื่อแสดงถึงแนวความคิด ที่สถาปนิกใช้เป็นส่วนใหญ่ สรุปได้ดังนี้

2.1 องค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ

ปริมาณรูปทรง ใช้เป็นองค์ประกอบหลักมากที่สุด และใช้อองค์ประกอบอื่นมาประกอบเป็นรูปทรงโดยรวม เช่น ระนาบ เส้น ส่วน จุด ใช้เป็นองค์ประกอบตกแต่งอาคาร

สาระสำคัญ

20, 21.ชนะ สัมพลัง หลังที่ 1

เปรียบเทียบทางด้านชีววิทยา

22.ฉัตรพงษ์ ชื่นฤดีมิล หลังที่ 2

อุดมคติ

23.ฉัตรพงษ์ ชื่นฤดีมิล หลังที่ 3

24.ชนะ สัมพลัง หลังที่ 3

เปรียบเทียบทางการจัดการ

จุดมุ่งหมายพิเศษ

25.รัตนวิชัย เทพา หลังที่ 1

				<p>ปริมาตร</p> <p>26.ชนะ สัมพลัง หลังที่ 2</p> <p>27.วสุ วิรัชศิลป์ หลังที่ 2</p> <p>28.ไพทยา บัญชาภิตติคุณ หลังที่ 1</p> <p>29.ฉัตรพงษ์ ชื่นฤดีมล หลังที่ 1</p>
26	27	28	29	

- **ปริมาตร** รูปร่างของปริมาตร ที่ใช้มากที่สุด คือ รูปกล่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยนิยมการทำหลังคาแบน หรือ ทำแผงบังหลังคา ให้เกิดปริมาตรของตัวอาคาร เป็นรูปเรขาคณิตพื้นฐาน คือ รูปกล่องสี่เหลี่ยมที่สมบูรณ์ รองลงมาเป็นการใช้หลังคารูปทรงอื่นๆ ที่ทำให้รูปทรงหลังคา แยกจากตัวอาคาร เช่น หลังคาจั่ว และปั้นหยา รวมทั้ง หลังคาเพิงหมาแหงน และหลังคาโค้ง ที่ทำให้รูปทรงรวมของตัวอาคารแตกต่างออกไป ส่วนรูปร่างของ ปริมาตร รูปทรงตัวอาคาร ที่มีรูปร่างอื่น ที่โดดเด่น แต่มีการใช้เป็นส่วนน้อย ได้แก่ รูปทรงกระบอก รูปสี่เหลี่ยมด้านไม่เท่า รูปสี่เหลี่ยมคางหมู

ปริมาตรที่ว่างภายในอาคาร มีทั้งการเน้นเป็นองค์ประกอบหลักที่เห็นเด่นชัด ด้วยการใช้กระจกใสเป็นระนาบห่อหุ้มพื้นที่ว่างภายในอาคารส่วนใหญ่ และการใช้ เป็นองค์ประกอบรอง เช่น โถงเพดานสูง 2 ชั้น (double space) ทำให้เกิดปริมาตรที่ว่างทางตั้งที่สูงกว่าปกติ เป็นวิธีที่ใช้มากที่สุด

ปริมาตรที่ว่างภายนอกอาคาร ที่เกิดจากการปิดล้อมของ ระนาบพื้น ผนัง หลังคา ที่เน้นบริเวณทางเข้าอาคาร และ ปริมาตรที่ว่างเชิงบวกภายนอกอาคาร (positive space) ที่เกิดจากการกำหนดขอบเขต โดยเส้นของโครงสร้างเสา

คานลอยตัว ระนาบพื้น หลังคา หรือส่วนของอาคารชั้น บนที่ยื่นออกจากแนวอาคารชั้นล่างโดยมีเสารองรับ เป็นต้น

- **ระนาบ** อาคารที่เน้น ระนาบ เป็นองค์ประกอบหลัก มีการใช้ระนาบที่บิดนูนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตามตั้ง / ตามนอน ทั้ง ระนาบเดี่ยว และประกอบกันแบบการพับไปมา หรือประกอบกันเป็นกรอบสี่เหลี่ยม 4 ด้านแสดง การสัมพันธ์กันแบบการสอดประสาน หรือซ้อนทับ โดยไม่ทำให้กลายเป็นปริมาตรรูปทรง ยังคงคุณสมบัติของ ระนาบอย่างชัดเจน บางอาคารมีการใช้ สี หรือผิวสัมผัสร่วมด้วย และการใช้ระนาบห่อหุ้มปริมาตรรูปทรง โดย เน้น สี และผิวสัมผัส ของวัสดุที่แตกต่างกัน นอกจากนั้น ใช้ระนาบเป็นองค์ประกอบรอง ทั้งระนาบที่บ ผนัง พื้น ผนัง หลังคา / ระนาบโปร่งใส และระนาบโปร่งแสง

ระนาบโปร่งใส มีการออกแบบในหลายลักษณะ เช่น การใช้กระจกขนาดใหญ่เต็มระนาบผนัง การใช้กระจกใสเป็นแผงกันตกของระเบียง และการใช้ระนาบกระจกใสตัดโค้ง สักพิเศษในบางส่วนของแนวช่องเปิด ส่วนระนาบใสของ ผนังน้ำในสระและบ่อน้ำ ส่วนใหญ่ใช้รูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า รองลงมาเป็นรูปตัว L ที่เป็นมุมฉากทุกมุม ส่วนรูปร่าง อื่นๆ ได้แก่ รูปเหลี่ยมตามยาว ที่หักมุมเล็กน้อยในช่วง ด้านยาว ด้านข้างอาคารเป็นรูปเหลี่ยมด้านไม่เท่า และ

			<p>ปริมาตร</p> <p>30.ชนะ สัมพลัง หลังที่ 3</p> <p>31.ไพทยา บัญชาภิตติคุณ หลังที่ 3</p> <p>32.เอกชัย ไหลมา หลังที่ 3</p>
30	31	32	

สระว่ายน้ำ-บ่อน้ำที่มีขอบโค้งอิสระ ในด้านหน้า-หลัง อาคารรูปทรงกระบอก

ระนาบโปร่งแสง หรือระนาบในความนึกคิด ที่นิยมใช้มากที่สุด ได้แก่ ระนาบทั้งตามนอน และตามตั้ง ที่เกิดจากแนวเส้นขนาน ระยะถี่ๆ ในส่วนต่างๆ เช่น บานเกล็ด ช่องเปิด แนวนวรี กำแพง กันสาด และแผงบังตาต่างๆ นอกจากนี้เป็นระนาบในความนึกคิดที่เกิดจากแนวเส้นของวงกบหรือวงกบ-วงกรอบตามตั้ง ตามนอน ในระนาบของช่องเปิดกระจก / ระนาบในความนึกคิดที่เกิดจากเส้นแนวตารางต่างๆ ทั้งที่เป็นระนาบโปร่ง และที่ประกอบด้วยแผ่นกระจกใสหรือแผ่นโปร่งแสง และระนาบในความนึกคิดจากแนวเส้นขนานหรือตั้งฉากเป็นลวดลาย นอกเหนือจากตารางหรือเส้นขนานโดยทั่วไป

- **เส้น** มีการใช้ เส้นตรง มากที่สุด นอกจากนี้มีการใช้ เส้นโค้งแบบเรขาคณิต แม้แต่ในการผสมผสานของเส้นโค้งแบบลอนคลื่น ส่วนการทำรายละเอียดขององค์ประกอบอาคาร ที่มากที่สุดมีเพียงการทำเส้นแนวขอบบัวปูนปั้นรอบหัวเสา และรอบช่องเปิด ที่เป็น เส้นตรงจับขอบเหลี่ยมเรียบ โดยไม่มีการย่อมุม หรือลวดลายใดๆ รวมทั้งการออกแบบลวดลายผิวสัมผัสสภาพหน้าต่างระดับอาคารที่ใช้ รูปเรขาคณิต เส้นตรง หรือวงกลมเป็นหลัก ส่วนที่มีลวดลายอิสระตามธรรมชาติหรือเสมือนจริงอื่นๆ จะจัดอยู่ในกรอบระนาบรูปเรขาคณิตสี่เหลี่ยม และมักจะใช้สีเดียวกันทั้งสิ้น

การใช้ เส้น เป็นองค์ประกอบหลัก และเป็นจุดเด่นของอาคาร เช่น การเน้นเส้นของชิ้นส่วนโครงสร้างเพื่อแสดงเทคนิคการก่อสร้างชัดเจนเป็นพิเศษ เช่น การใช้แนวเสา

ลอยรอบอาคาร เส้นขนานของระแนงชายคา-ราวกันตก-ราวบันไดโปร่ง และการยื่นปลายเส้นแนวคาน หรือตงออกจากแนวขอบพื้น หรือเน้นสีให้แตกต่างจากระนาบพื้น/หลังคา และการใช้เส้นแนวคานและเสาลอยภายนอกอาคาร เป็นขอบเขตกำหนดปริมาตรที่ว่างเชิงบวกด้านนอกอาคาร

- **สี** กลุ่มสีที่ใช้มากที่สุด คือ กลุ่ม สีกลาง (ขาว - เทา - ดำ) โดยใช้ สีขาว มากที่สุด เพื่อเน้นรูปร่างขององค์ประกอบให้โดดเด่น รองลงมาคือสีเทาอ่อน โดยเฉพาะสีเทาอ่อนตามธรรมชาติของเนื้อวัสดุคอนกรีตเปลือยและปูนซีเมนต์ฉาบผิวแบบเปลือยเป็นสีหลัก การเน้นสีเทาอ่อนของคอนกรีตเปลือยเฉพาะโครงสร้างบางส่วนเช่น เสา และการใช้ สีขาว หรือ ขาว-เทาอ่อน ของคอนกรีตเปลือย หรือบุหินทราย คู่กับ สีน้ำตาลตามธรรมชาติ จนถึงน้ำตาลอมแดง และน้ำตาลเข้มของวัสดุไม้ โดยใช้ร่วมกับสีแสดของกระเบื้องดินเผาไม่เคลือบในบางหลัง นอกจากนี้บางอาคารยังมีการใช้สีในกลุ่มเอิร์ธโทน (earth tone) ที่มีส่วนผสมของสีน้ำตาล เช่น สีครีม สีน้ำตาลอ่อน เป็นต้น รวมถึงสีน้ำตาลของไม้ต่างๆ โดยใช้เป็นสีหลักของปริมาตรรูปทรงต่อเนื่องกันทั้งอาคาร ส่วน สีดำ ใช้ในองค์ประกอบขนาดเล็ก เช่น จุดกลม ของประติมากรรมในสวน เส้นแนวกรอบวงกบ แนวระแนงเหล็ก อลูมิเนียม และ จุด ของโคมไฟกึ่งติดผนังด้านนอกอาคาร

- **ผิวสัมผัส** ผิวสัมผัสขององค์ประกอบหลักของอาคาร ที่มองเห็นได้ชัดที่สุด คือ ผนัง โดยใช้ผิวสัมผัสตามลักษณะเนื้อวัสดุหรือวิธีการก่อสร้าง โดยมีการใช้ผนังฉาบปูนเรียบทาสีเป็นหลักทั้งอาคารมากที่สุด นอกจากนี้ยังมี

เส้น
 33.พีริส พัชรเศวต หลังที่ 1
 34.สมิตร โอบายะวาทย์ หลังที่ 3
 35.รัตนวิช เทพา หลังที่ 3

การใช้ผิวคอนกรีตเปลือยทั้งอาคาร และการใช้ผิวสัมผัสวัสดุ ตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปเป็นหลัก ได้แก่ ผิวปูนฉาบเรียบ ทาสีกับผิวหยาบของหินทราย ผิวปูนฉาบเรียบทาสี/เซาะร่อง กับผิวเรียบขัดมันของหินอ่อน-หินแกรนิต ผิวปูนฉาบเรียบทาสีกับผิวไม้กระดาน ผิวคอนกรีตเปลือยกับผิวไม้กระดาน ผิวปูนฉาบเรียบทาสี ผิวกรุกระเบื้องดินเผา และผิวเป็นลายเส้นขนานของระแนงต่างๆ กลุ่มผิวปูนฉาบเรียบทาสี หินทราย และไม้กระดาน กลุ่มผิวปูนฉาบเรียบทาสี คอนกรีตเปลือย และไม้กระดาน กลุ่มผิวปูนฉาบเรียบทาสี คอนกรีตเปลือย ไม้กระดาน กระเบื้องดินเผา กลุ่มผิวคอนกรีตเปลือย ผิวหยาบของหินทราย กับกระเบื้องดินเผา (หลังคา) ที่เน้นเป็นจุดเด่น และกลุ่มผิวสัมผัสหลากหลายวัสดุผสมผสานกัน

การใช้ ระบายในความนึกคิด เป็นจุดเด่น ด้วยลักษณะของผิวสัมผัส เช่น ผิวลายเส้นขนานของแผงบังแดดปรับมุมตามตั้งเป็นระนาบขนาดใหญ่ห่อหุ้มอาคารเป็นองค์ประกอบหลัก และใช้ระนาบที่เกิดจากเส้นขนานของแผงบังแดด ร่วมกับผิวสัมผัสต่างชนิดในระนาบอื่นๆ ให้ความแตกต่าง

พื้นที่ใช้ผิวสัมผัสตามเนื้อวัสดุเป็นหลัก เช่น พื้นภายในอาคาร ทุกกรณีศึกษามีการใช้ไม้กระดานเข้าลิ้น เป็นผิวพื้นหลัก ส่วนพื้นไม้ภายนอกอาคารใช้ไม้กระดานเว้นร่องทั้งไม้จริง และไม้เทียม หรือมีการเปรียบเทียบการใช้พื้นผิวไม้ขัดย้อมน้ำยารักษาเนื้อไม้ภายในอาคาร แตกต่างจากไม้ภายนอกอาคารที่เปลือยเป็นผิวไม้ตามธรรมชาติ นอกจากนี้ยังนิยมใช้วัสดุหินแกรนิต หินเทียม หรือกระเบื้องเซรามิก ขนาดแผ่นใหญ่ และมีขอบตัดตรงรอยต่อชนเรียบ ทำให้รอยต่อแผ่นน้อยและมองเห็นได้ไม่ชัด

ภายในอาคารหลายหลัง โดยใช้กลุ่ม สีกลาง คือ ขาว เทา ดำ เป็นสีหลัก แต่การใช้หินอ่อนที่มีลวดลายมีเฉพาะในบางส่วนของอาคารบางหลังที่เน้นเป็นจุดเด่น บางกรณีศึกษาเน้นพื้นคอนกรีตผิวปูนซีเมนต์ขัดเรียบหรือขัดมัน ในอาคารที่ใช้วัสดุคอนกรีตเปลือยเป็นหลัก บางหลังใช้วัสดุหลายชนิด และหลายหลังนิยมใช้หินกรวดแม่น้ำที่มีลักษณะก้อนมนสีขาว-เทาอ่อนโรยเป็นแนวขอบพื้นโดยเฉพาะตามแนวผนังกระจกใสหรือขอบพื้นระเบียง และบริเวณพื้นที่จัดสวนภายในคอร์ทกลางกลุ่มอาคาร หรือใช้สลับด้วยแผ่นหินทรายเป็นแนวทางเดิน

ฝ้าเพดานและฝ้าชายคา ใช้วัสดุหลัก 2 ชนิด คือ ยิปซั่มบอร์ด หรือวัสดุที่คล้ายกัน ฉาบรอยต่อเรียบทาสี และไม้กระดานเข้าลิ้นหรือเว้นร่อง โดยที่การใช้ไม้กระดานมีทั้งแบบที่ใช้ไม้สีสม่ำเสมอทั่วทั้งพื้นที่ กับแบบที่ใช้ไม้ที่สลับสีน้ำตาลอ่อน/แก่อย่างอิสระ และผิวปูนซีเมนต์ขัดเรียบได้ทอ้งพื้น/หลังคาแบน ค.ส.ล. ในอาคารที่ใช้วัสดุคอนกรีตเปลือย นอกจากนี้มีการใช้ผิวของแผ่นคอนกรีตอัดแรง หรือไม้พื้นชั้นบนโดยไม่ปิดโครงสร้างในผลงานสถาปนิกคนเดียวที่ใช้แนวความคิดสัจจะของวัสดุและเทคนิคก่อสร้าง (Tectonics)

- **ทิศทาง** ส่วนใหญ่ใช้ทิศทางขนาน และตั้งฉาก และมีบางกรณีศึกษาที่ใช้ทิศทางเฉียงร่วมด้วยในระดับความมากน้อยต่างๆ ทิศทางขนานมีการใช้มากและโดดเด่นที่สุดโดยส่วนใหญ่ใช้ใ้ในองค์ประกอบย่อยของอาคาร เช่น เส้นระแนงที่เรียงขนานกันในระยะถี่ๆ จนกลายเป็นระนาบในความนึกคิด ทั้งเป็นระนาบตามตั้ง และระนาบตามนอน ของแผงบังแดด ชายคา แผงบังตาแบบติดตายหรือทำเป็นบานเปิดปรับมุมและแนวรั้ว รวมถึงการใช้แนว

			<p>ผิวสัมผัส</p> <p>36.ฉัตรพงษ์ ชื่นฤดีมล หลังที่ 1</p> <p>37.ชนะ สัมพลัง หลังที่ 3</p> <p>38.ชาติชาย อัครสุชี หลังที่ 2</p>
36	37	38	

ระแนงเป็นลวดลายบนผนังเป็นจุดเด่นของอาคาร การใช้ทิศทางขนานตามนอนของช่องเปิดที่ต่อเนื่องกันตามยาว ทิศทางขนานตามนอนหรือตามตั้งของวงกบ ทิศทางขนานตามตั้งของช่องเปิดแคบยาวแบบลูกกรงปูนปั้นในผนัง หรือเสาหล่อที่ใช้ประดับบางส่วน และการเน้นทิศทางขนานตามนอนของส่วนประกอบอาคาร เช่น ระแนงหลังคา พื้น ระเบียง กันสาด แนวคาน

ทิศทางตั้งฉาก มีการใช้ที่โดดเด่นน้อยกว่าทิศทางขนาน เช่น การจัดวางแนวอาคาร ในผังบริเวณโดยทั่วไป มีการแยกเป็นอาคารย่อย หรืออาคารแนวยาว ที่แยกเป็นปีกอาคาร และการวางอาคาร 2 หลังในทิศทางตั้งฉากใน 3 มิติ เช่น การออกแบบอาคารชั้นเดียวหลังหนึ่งมีรูปทรงแผ่ตามแนวราบ คู่กับอาคาร 2 ชั้นรูปทรงตามตั้งอีกหลังหนึ่ง นอกจากนั้นเป็นการใช้ทิศทางตั้งฉากเน้นส่วนประกอบของอาคารเป็นจุดเด่น เช่น เสากับคาน หรือระแนงผนังตามตั้งกับระแนงหลังคา/พื้นตามนอน การใช้ทิศทางตั้งฉากเป็นแนวตารางของวงกบและระแนงต่างๆ และการใช้ทิศทางตั้งฉากที่สลับระดับสูงต่ำของเส้นแนวนอนสลับอยู่ในแต่ละช่องของเส้นแนวตั้งคล้ายลายฝาปะกน

ทิศทางเฉียง มีการใช้น้อย แต่ใช้อย่างชัดเจน 2 รูปแบบคือ ทิศทางเฉียงของระแนงหลังคา ที่เน้นให้เห็นเป็นจุดเด่นของอาคาร เส้นเฉียงของไม้ค้ำยันชายคา หลังคาจั่วทรงสูง หรือหลังคาปั้นหยา ของอาคารที่มีมุมเอียงมากพอสมควร และทิศทางเฉียง ในการวางแนวอาคาร รูปทรงอาคาร รวมทั้งรูปร่างของช่องเปิดเป็นจุดเด่นตามแนวความคิดในการออกแบบ

2.2 ความสัมพันธ์พื้นฐานขององค์ประกอบทางศิลปะ

- **การเปลี่ยนแปลงรูปทรง** รูปทรงอาคารมีการออกแบบในลักษณะ **รูปทรงต่อเติม (additive form)** มากที่สุด โดยพิจารณาจากรูปร่างของปริมาตรรูปทรงย่อย ซึ่งส่วนใหญ่มีรูปร่างเรขาคณิตค่อนข้างสมบูรณ์ นำมาวางประกอบเข้าด้วยกัน ในจำนวนนี้ยังมีการผสมผสานด้วยลักษณะ **รูปทรงกลวง (hollow form)** ที่เน้นการใช้ช่องเปิดกระจกใสขนาดใหญ่ หรือแสดงให้เห็นรูปร่างของปริมาตรที่ว่างภายในที่สะท้อนจากรูปทรงภายนอกที่ทอหุ้มอยู่อย่างชัดเจน และในอาคารที่ใช้ **รูปทรงกลวง** มีการผสมผสานกับ **รูปทรงแยกส่วน (divided form)** ให้

				<p>ทิศทาง</p> <p>39.ชาติชาย อัครสุชี หลังที่ 1</p> <p>40.สมิตร โอบายะวาทย์ หลังที่ 2</p> <p>41.วสุ วิรัชศิลป์ หลังที่ 2</p> <p>42.สมิตร โอบายะวาทย์ หลังที่ 2</p>
39	40	41	42	

 <p>43</p>	 <p>44</p>	 <p>45</p>	<p>การเปลี่ยนแปลงรูปทรง 43.ชาติชาย อัครสุชี่ หลังที่ 3 44.เอกชัย ไหลมา หลังที่ 2 45.วสุ วิรัชศิลป์ หลังที่ 1</p>
---	---	---	--

เห็นการแตกแยกขององค์ประกอบชัดเจน โดยแยกขอบระนาบแต่ละด้านออกจากกัน หรือจัดวางระนาบผนัง และ/หรือหลังคาให้ซ้อนแบบเว้าระยะห่างจากก้อนรูปทรงโดยเอียงทำมุมเล็กน้อยเหมือนการหลุดออกจากการประกอบเข้าเป็นรูปทรง และบางกรณีศึกษาที่มีการผสมผสานกับ **รูปทรงลดส่วน** (subtractive form) อีก 1 กรณีศึกษาเน้นเพียง **รูปทรงกลวง** อย่างเด่นชัด ด้วยปริมาตรอาคารรูปทรงกล่องสี่เหลี่ยมที่มีช่องเปิดกระจกใสตลอดแนวเต็มผนังสองด้านที่ตรงข้ามกัน

อาคารที่มีลักษณะ **รูปทรงลดส่วน** ส่วนใหญ่เป็นลักษณะลดส่วน ของรูปทรงย่อย ที่ประกอบกันเป็นอาคารที่มีลักษณะรูปทรงต่อเติมเป็นหลัก บางหลังมีลักษณะรูปทรงลดส่วนค่อนข้างชัดเจน เช่น การลดส่วนในช่วงกลางของผนัง และบริเวณมุมอาคาร ส่วนอาคารที่มี **รูปทรงบิดเบือน** (distorted form) ใช้รูปร่างสี่เหลี่ยมด้านไม่เท่า และสี่เหลี่ยมคางหมู เป็นรูปร่างหลัก

- **ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ**

ซ้อนทับ มีการใช้เป็นจำนวนมากที่สุด เช่น การซ้อนทับขององค์ประกอบอาคารจากส่วนบนคือหลังคา ลงบนเสาผนัง หรือตัวอาคาร รูปทรงอาคารชั้นบนซ้อนทับชั้นล่าง

รวมทั้งการซ้อนทับของรูปทรงที่มีความแตกต่างของสีหรือผิวสัมผัสวัสดุ และการซ้อนทับแบบเหลื่อมหรือเอียงเหลื่อมล้ำกันของแนวขอบ หรือทิศทางรูปทรง

การเชื่อมโยงด้วยองค์ประกอบร่วม มีจำนวนมากเช่นกัน โดยมีการใช้ **องค์ประกอบที่ว่างร่วมกัน** (common space) เป็นหลักในหลายวิธี ได้แก่ การเชื่อมโยงที่ว่างของกิจกรรมตามแนวราบ โดยการแสดงขอบเขตพื้นที่ว่างด้วยการเปลี่ยนวัสดุหรือระดับของระนาบพื้น การใช้ระนาบผนังและ/หรือเสาลอยบางส่วน การกำหนดปริมาตรรูปทรงของพื้นที่เชื่อมต่อ ที่มักมีขนาดเล็กกว่ารูปทรงของตัวอาคารหลัก หรือมีช่องเปิดขนาดใหญ่ให้เกิดความโปร่งใสในส่วนเชื่อมต่ออย่างชัดเจน การเชื่อมโยงองค์ประกอบย่อยของอาคารที่มีสีหรือผิวสัมผัสของวัสดุแตกต่างกันด้วยระนาบหลังคาผืนเดียวกัน และการเชื่อมโยงด้วยทางเดินภายในอาคารที่อาจต่อเนื่องกับแนวนันใดเพื่อเน้นเป็นทางสัญจรหลักภายในอาคาร

การสัมผัส มีการสัมผัสด้านของรูปทรงตัวอาคารย่อยที่วางอยู่ในระดับพื้นเดียวกัน หรือต่างระดับเล็กน้อย และการสัมผัสด้านของรูปทรงขนาดเล็ก เช่น ส่วนปริมาตรขนาดเล็กที่ยื่นติดอยู่กับด้านของรูปทรงขนาดใหญ่ หรือผนังต่างสี/วัสดุที่วางสัมผัสกัน เป็นต้น

 <p>46</p>	 <p>47</p>	<p>ซ้อนทับ 46.ไพทยา บัญชาภิตติคุณ หลังที่ 2 47.เอกชัย ไหลมา หลังที่ 3</p>
---	---	--

48

49

เชื่อมโยงด้วยองค์ประกอบร่วม

- 48. โททยา บัญชาภักดี คุณ หลังที่ 1
- 49. ชาติชาย อัศวสุชี หลังที่ 2

การเกี่ยวเนื่อง ได้แก่ การเกี่ยวเนื่องของที่ว่างภายในอาคารส่วนใหญ่เป็นการเกี่ยวเนื่องของที่ว่างจากส่วนโถงสูง 2 ชั้น (double space) ซึ่งมีการทำระเบียงชั้นบนให้มีราวกันตก หรือลูกกรงโปร่ง แทนผนังทึบ ทำให้ที่ว่างเกี่ยวเนื่องเข้าไปในพื้นที่ที่ต่อเนื่องกัน ทั้งชั้นล่าง/ชั้นบน และการเกี่ยวเนื่องด้วยพื้นที่เฉลียง หรือสรวายน้ำ ที่ยื่นบางส่วนเข้าไปในกรอบปริมาตรตัวอาคารโดยมีการหักมุมพื้นที่ว่างเป็นรูปตัว L

การแทงทะลุ/สอดประสาน มีการใช้ เส้น แแทงทะลุผ่านปริมาตรรูปทรง หรือระนาบ เช่น อาคารที่มีเสาลอยภายในกรอบอาคาร ในด้านที่มีช่องเปิดกระจกใสขนาดใหญ่ หรือเปิดโล่ง ให้เห็นการแทงทะลุของแนวเสาลอยผ่านระนาบพื้นระหว่างชั้นล่าง-ชั้นบนอย่างชัดเจน หรืออาคารที่มีเสาลอยอาคารชั้นล่างแทงทะลุลงไปปริมาตรของสรวายน้ำ หรือการเห็นเส้นตามนอนของแนวคานพื้นชั้น 2 ให้เห็นชัดแยกจากระนาบผนังอาคาร แแทงทะลุปริมาตรรูปทรงระบอบบริเวณมุมอาคารออกไปเป็นคาน-เสาลอย การใช้เส้นโค้งและรูปทรงระบอบของบันไดเวียนจากใต้ถุนโถงชั้นล่างแทงทะลุระนาบพื้นชั้นไปยังระเบียง-เฉลียงชั้นบน

การใช้ระนาบแทงทะลุปริมาตรที่ว่างหรือรูปทรง เช่น การใช้ระนาบผนังเดี่ยวตามตั้งจัดวางในทิศทางตั้งฉาก แแทงทะลุเข้าไปในปริมาตรที่ว่างของอาคารบริเวณช่องโถงที่เป็นทางลอดเข้าสู่อาคาร การใช้ระนาบหลังคาแบนโปร่งแสงมีกรอบตาราง เสียบบทะลุตามนอนเข้าไปในปริมาตรอาคารบริเวณโถงที่มีกระจกใส การใช้ปริมาตรรูปทรงหนึ่งแทงทะลุอีกรูปทรงหนึ่ง การใช้ปริมาตรที่ว่างของทางสัญจรทะลุลอดผ่านช่องโถงของรูปทรงอาคารด้านหน้าเข้าไปสู่ที่โล่งว่างภายใน

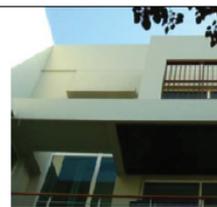
การใช้ปริมาตรที่ว่างทะลุผ่านช่องว่างของระนาบ หรือช่องว่างของปริมาตรรูปทรง เช่น การเจาะช่องโถงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าในระนาบด้านนอกตัวอาคาร เช่น ระนาบกันสาดแผงบังแดดตามตั้ง และหลังคา เพื่อให้มีการสอดประสานของที่ว่างระหว่างแต่ละด้านของระนาบ การเจาะช่องโถงในระนาบพื้นภายในอาคารต่อเนื่องกันทุกชั้น และการเจาะช่องโถงระหว่างผนังที่กันที่ว่างภายนอก/ภายในอาคาร รวมถึงหลังคาที่แยกส่วนมีช่องเว้นว่างระหว่างระนาบหลังคา ให้ที่ว่างภายนอกอาคารสอดประสานกับที่ว่างภายในอาคาร

50

51

52

แทงทะลุ / สอดประสาน

- 50. ชนะ สัมพลัง หลังที่ 2
- 51. สมมิตร โอบายะวาทย์ หลังที่ 3
- 52. ชาติชาย อัศวสุชี หลังที่ 1

 <p>53</p>	 <p>54</p>	<p>ห้อมล้อม</p> <p>53.ชาติชาย อัครสุชี หลังที่ 3 54.ฉัตรพงษ์ ชื่นฤดีมล หลังที่ 3</p>
---	---	---

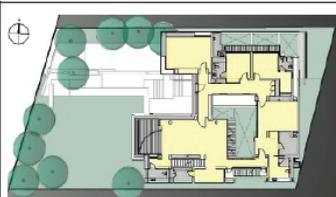
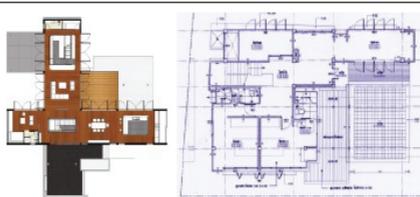
การใกล้ชิดกัน ที่ทำให้เกิดแรงดึงในที่ว่าง โดยส่วนใหญ่เป็นแรงดึงที่เกิดจากการจัดวางอาคารย่อยที่มีรูปทรงคล้ายคลึงกันในระยะที่ใกล้ชิดกันมากพอให้เกิดแรงดึงระหว่างกัน หรือ การจัดวางองค์ประกอบย่อยในอาคารเดียวกันที่มีรูปร่างคล้ายกันแต่แตกต่างจากรูปร่างอื่นโดยรอบ ได้แก่ อาคารที่มีปริมาตรทรงกระบอกขนาดใหญ่ของโถงสูง 2 ชั้น กับส่วนของปริมาตรรูปทรงกระบอกขนาดเล็กกว่าของช่องเปิดชั้นบนยื่นออกจากผนังด้านหน้าอาคารเป็นแนวโค้งวางอยู่ใกล้กัน ทำให้เกิดแรงดึงดูตาสายตา ให้มองเห็นรูปทรงทั้งสองเป็นกลุ่มเดียวกัน

การห้อมล้อม ได้แก่ การใช้ปริมาตรที่ว่างรูปสี่เหลี่ยมบริเวณโถงทางเข้า ห้อมล้อมปริมาตรช่องบันไดที่มีกรอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมตามแนวระเบียบยังชั้นบน และปริมาตรช่องบันไดรูปสี่เหลี่ยมนี้ยังห้อมล้อมปริมาตรตัวบันไดเวียนรูปโค้งไว้อีกชั้นหนึ่งเป็นชั้นในสุด และปริมาตรรูปทรงสี่เหลี่ยมขนาดเล็กของห้องน้ำและห้องแต่งตัวที่จัดวางอยู่กลางพื้นที่ห้องนอน ถูกห้อมล้อมโดยปริมาตรที่ว่างรูปสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ของห้องนอน

2.3 องค์ประกอบพื้นฐานทางสถาปัตยกรรม

- **ผังอาคาร** สถาปนิกออกแบบวางผังอาคารแบบ **กลุ่มกระจาย** มากที่สุด มีทั้งการแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็นอาคารย่อย โดยรวมส่วนบริการอยู่ในชั้นล่างของอาคารใดอาคารหนึ่ง และแบบที่แยกเฉพาะอาคารส่วนบริการออกไปจากอาคารหลัก เช่น โรงจอดรถ ห้องพักแม่บ้านหรือครัว และอยู่ในพื้นที่ดินที่มีขนาดกว้างขวางเพียงพอในการกระจายกลุ่มอาคาร ส่วนการวางผังอาคารแบบ **แนวยาว** และ **เกาะกลุ่ม** มี ทั้งที่อยู่ในพื้นที่ดินจำกัด และพื้นที่ดินขนาดใหญ่ แต่จัดวางผังอาคารในแบบแนวยาวหรือเกาะกลุ่ม เพื่อให้มีพื้นที่โล่งว่างเป็นสนามเพื่อขยายต่อเติมในอนาคตหรือลดอันตรายจากเขตที่ดินด้านหน้าที่มีมลภาวะจากภายนอก

- **การจัดระบบที่ว่างภายในอาคาร** การจัดที่ว่าง **ระบบตามยาว** นิยมใช้มากที่สุด โดยมีทั้งการจัดเรียงพื้นที่ใช้สอยแยกเป็นห้องตามแนวยาวแบบมีทางสัญจรผ่านด้านนอกห้อง และการจัดพื้นที่ใช้สอยตามยาววาง

 <p>55</p>	 <p>56</p>	<p>ผังอาคาร</p> <p>55.ชนะ สัมพลัง หลังที่ 1 56.ฉัตรพงษ์ ชื่นฤดีมล หลังที่ 1 57.พิริส พิศรเศวต หลังที่ 2</p>
---	---	--

เรียงต่อกันไม่กั้นผนังแยกแต่ละส่วนออกจากกัน โดยอาจมีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยย่อยภายในด้วยการจัดกลุ่มเฟอร์นิเจอร์ การใช้ผนังลอยตัวกันบางส่วน และการจัดพื้นที่ต่างระดับ หรือการกำหนดพื้นที่ด้วยระดับฝ้าเพดานหรือทำหลุมฝ้าเพดาน เป็นต้น นอกจากนี้มีแบบทางสัญจรผ่านในพื้นที่ว่างภายในซึ่งจัดผังพื้นแบบเปิดโล่ง (open plan) ในพื้นที่สาธารณะ-กึ่งสาธารณะเป็นหลักที่มักใช้ร่วมกับการทำเพดานสูง 2 ชั้น ในหลายกรณีศึกษา

การจัดพื้นที่ว่างภายในอาคาร **ระบบกลุ่ม** เป็นระบบที่ใช้พื้นที่ใช้สอยที่มีขนาดไม่เท่ากัน แต่ต้องรวมกลุ่มอยู่ใกล้กัน ส่วนใหญ่ทำหน้าที่ห้องโดยมีทางสัญจรแยกเข้าหลายพื้นที่ในบริเวณเดียวกัน เช่น ในพื้นที่ห้องนอน และส่วนบริการ ที่มีห้องย่อยแยกหลายห้อง ส่วนการจัดที่ว่างระบบกลุ่มในผังพื้นเปิดโล่ง เช่น ส่วนสาธารณะ-กึ่งสาธารณะ เนื่องจากขนาดที่ดิน/อาคารจำกัด

ส่วนลักษณะการจัดที่ว่างระบบอื่นๆ มีการใช้น้อย ในบางส่วนของอาคาร เช่น **ระบบศูนย์กลาง** ในบริเวณพื้นที่ใช้สอยชั้นล่างล้อมรอบคอร์ท เพื่อเป็นจุดเด่นของการเข้าถึงอาคาร และศูนย์รวมสายตาจากพื้นที่ใช้สอยโดยรอบ และ **ระบบรัศมี** ที่มีพื้นที่ใช้สอยชั้นบนแยกออกไป 3 ทิศทางจากศูนย์กลางคือบันได

- **โครงสร้างทางสัญจร** มีการใช้โครงสร้างทางสัญจร **แบบเส้น** เป็นโครงสร้างหลัก เกือบทุกกรณีศึกษา โดยแนวเส้นทางสัญจรมีทั้งเป็น เส้นตรง เส้นหักมุมฉากหรือลดเลี้ยวไปตามพื้นที่ใช้สอยต่างๆ และมีทั้งที่เป็นเส้นทางเดินหลักภายนอกห้อง และเส้นทางที่ผ่านในที่ว่างภายใน ให้เดินได้อย่างอิสระ ในผังพื้นแบบเปิดโล่ง และบางหลังผสมผสานกับโครงสร้างทางสัญจรแบบอื่นด้วย เช่น แบบวงแหวน รัศมี และตาราง และในกรณีศึกษาทั้งหมดมีการใช้โครงสร้างทางสัญจร **แบบเส้น** ร่วมกับการจัดที่ว่างภายใน **ระบบตามยาว** มากที่สุด

มีการใช้โครงสร้างทางสัญจร **แบบวงแหวน** บางกรณีศึกษาสามารถเดินได้ต่อเนื่องจนครบเป็นวงรอบอย่างชัดเจน ส่วนหลังอื่นๆ ใช้ผสมผสานกับโครงสร้างทางสัญจร **แบบเส้น** ส่วนการใช้โครงสร้างทางสัญจร **แบบรัศมี** ผสมผสานกับโครงสร้างทางสัญจรแบบเส้น มักเป็นทางสัญจรชั้นบนที่เป็นพื้นที่ส่วนตัว เช่น กลุ่มห้องนอนที่มีเส้นทางเดินแยกเป็นแฉกรัศมีออกจากศูนย์กลางที่เป็นบริเวณโถงหรือช่องบันได และโครงสร้างทางสัญจร **แบบตาราง** ผสมผสานกับแบบเส้นที่ใช้แนวตารางเป็นทางสัญจรโดยมีทางเดินขนานทั้ง 2 ด้าน และทะลุถึงกันได้โดยผ่านแต่ละห้องที่เรียงต่อเนื่องกันตามยาว

ช่องเปิด

- 58.ชนะ สัมพลัง หลังที่ 1
- 59.ดวงฤทธิ บุนนาค หลังที่ 3
- 60.ไพทยา บัญชาภิตติคุณ หลังที่ 3
- 61.ชาติชาย อัครสุชี หลังที่ 1
- 62.พีรวัส พัทธเสวต หลังที่ 1
- 63.ไพทยา บัญชาภิตติคุณ หลังที่ 1

- **รูปแบบช่องเปิด** การใช้รูปแบบช่องเปิด แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ คือ ช่องเปิด-ช่องแสงกระจกใสบานเปลือยรอยต่อใช้การยาแนวด้วยกาวยซิลิโคนใส ช่องเปิด-ช่องแสงกระจกใสมีโครงกรอบวงกบที่เป็นไม้หรืออลูมิเนียม และบานช่องเปิดประตูหน้าต่างไม้ ทั้งแบบบานทึบและบานเกล็ด

ช่องเปิดขนาดใหญ่ ที่มีแนววงกบทั้งตามตั้งและตามนอนในการแบ่งส่วนบานกระจก มีการใช้มากที่สุด ทั้งแบบพื้นที่เต็มด้านของปริมาตร ทั้งด้านเดียว และ 2-3 ด้านเข้ามุกกัน หรือรวมทุกขนาดพื้นที่ในด้านต่างๆ ของอาคาร เป็นรูปแบบที่ใช้กับช่องเปิดในส่วนโถงที่มีเพดานสูง 2 ชั้น หรือช่องบันไดที่มีความสูงต่อเนื่องกันหลายชั้น เนื่องจากมีโครงกรอบแบบตารางแบ่งส่วนกระจกเพิ่มความแข็งแรง นอกจากนี้ยังมีการใช้วงกบทั้งตามตั้งและตามนอนแบ่งช่องเปิดจากพื้น-เพดานในแต่ละชั้น การทำช่องแสงเหนือบานเปิดต่อเนื่องไปถึงระดับขอบบนเพดานและการใช้ช่องเปิดรูปแบบนี้ในบริเวณเข้ามุกของอาคาร

ช่องเปิดขนาดใหญ่ ที่ใช้เฉพาะเส้นวงกบตามตั้งแบ่งส่วนบานกระจกที่มีความสูงจากพื้น-เพดานแต่ละชั้น ในพื้นที่เต็มระนาบแต่ละด้านของรูปทรง เต็มช่วงเสา เต็มความกว้างห้อง โดยมีบานเลื่อนด้วยบางส่วน หรือรวมช่องเปิดในระนาบ ช่องเปิดบริเวณมุกของอาคาร และบานเปิดแบบอื่น เช่น บานกระทุ้ง

ส่วนช่องเปิดขนาดใหญ่ ที่ใช้เฉพาะเส้นวงกบตามนอนแบ่งส่วนบานกระจก ลักษณะช่องเปิดยื่นออกจากแนวระนาบผนังโดยมีกระจกเข้ามุกเป็น 3 ด้าน หรือเข้ามุกผนังที่อยู่นอกแนวเสา ใช้รอยต่อมุกกระจกเปลือย มีการเน้นระนาบ ค.ส.ล.ด้านบน/ล่างช่วยเสริมความแข็งแรง

ช่องเปิดขนาดใหญ่ ที่ใช้กระจกรอยต่อเปลือยขนาดต่างๆ ทั้งสูงจากพื้น-เพดาน ยกขอบล่างจากพื้นเป็นหน้าต่างหรือขอบบนห่างจากเพดาน และทั้งแบบด้านเดียว เข้ามุกมีการใช้เป็นจำนวนมาก รูปแบบช่องเปิดกระจกเปลือยที่มีลักษณะโดดเด่น เช่น การใช้กระจกเปลือยเรียงต่อกันเป็นระนาบโค้ง การใช้กระจกตัดโค้งสั่งทำเป็นพิเศษในบางช่วงของช่องเปิด การใช้กระจกเปลือยเป็นระนาบผนัง

เข้ามุกต่อเนื่องกัน 3 ด้าน ของอาคารชั้นล่างเพื่อเน้นให้เห็นรูปทรงที่บิดตัวของอาคารชั้นบนยกสูงขึ้นจากพื้นดิน และการใช้กระจกใสเปลือยช่วงบนของกระจกด้านข้างต่อเนื่องกับหลังคาเอียงในส่วนทางเชื่อมอาคาร เป็นปริมาตรที่วางเชิงบวกโปร่งใสที่มีรูปทรงชัดเจน

ช่องเปิดขนาดเล็ก มีช่องเปิดในระนาบ เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแคบยาวตามตั้ง เป็นหลัก และช่องเปิดในระนาบรูปร่างอื่นๆ เช่น รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแคบยาวตามนอน รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีสัดส่วนกว้างยาวใกล้เคียงกัน รูปวงกลม และรูปหลายเหลี่ยม/ด้านไม่เท่าแบบต่างๆ นอกจากนี้มีการเจาะช่องโถงรูปสี่เหลี่ยมในระนาบภายนอกอาคาร เช่น กันสาดตามนอน แผงบังแดดตามตั้ง ดังได้กล่าวแล้วในเรื่อง ความสัมพันธ์ด้วยการ แทะทะลุ/สอดประสาน

ช่องเปิดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแคบยาวตามตั้ง ที่เรียงต่อกันหลายช่องตามยาว ทั้งที่เป็นบานเปิดหรือบานเลื่อนกระจกใสที่เรียงติดกันทางด้านยาวของบาน การแบ่งส่วนช่องแสงตอนบนหรือตอนล่างของช่องเปิด การใช้วัสดุไม้แบบบานทึบและบานเกล็ด ที่รูปร่างแคบยาวตามตั้งเรียงต่อเนื่องกัน ทั้งที่ใช้เป็นประตูบานเปิดโดยตรงตลอดแนวรั้ว ใช้เป็นบานหน้าต่างทั่วไป เช่น บานเปิดคู่ บานเพี้ยมหรือใช้เป็นบานบังตาหรือบานที่ซ้อนด้านนอกของช่องเปิดหน้าต่างกระจกใสรูปแบบต่างๆ

ช่องแสงบนหลังคา รูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า หรือรูปตัว L มีทั้งใช้วัสดุโปร่งใส และวัสดุโปร่งแสง (ผ้า)

ประตูที่สูงถึงเพดาน มีการใช้จำนวนค่อนข้างมาก ทั้งชนิดบานไม้ และกระจกใส บานพับเปิดเดี่ยว เปิดคู่ บานเลื่อน และบานเพี้ยม ที่มีรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้าตามตั้งสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่ ที่มีความกว้างใกล้เคียงกับความสูงบาน มีการใช้มากกว่าแบบที่มีความสูงบานตามปกติ (ประมาณ 2 เมตร) นอกจากนี้มีบานประตูภายในที่เสริมช่องแสงกระจกใสเหนือบานเปิดกระจกใสหรือบานเกล็ดไม้ การเสริมบานทึบติดตายเหนือบานเปิดไม้ให้สูงเกือบถึงฝ้าเพดานเพื่อให้ดูประตูสูงชัน และบางหลังใช้ทั้ง 2 รูปแบบ

ช่องแสงบริเวณบันได ส่วนใหญ่ใช้กระจกใสบานติดตาย หรือบานกระทุ้ง ทั้งรูปสี่เหลี่ยมแคบยาวตามตั้ง รูปสี่เหลี่ยมที่แบ่งช่องด้วยวงกบตามตั้ง-ตามนอน หรือกระจกใสเต็มทั้งระนาบด้านเดียว/2 ด้านเข้ามุม

- **บันได** มีการใช้บันไดรูปแบบต่างๆ ได้แก่ บันไดทอดเดียว (straight ight) บันไดพับกลับ (dogleg) บันไดหักมุม ซึ่งรวมทั้งมุมฉาก (quarter-turns) และมุมป้านหรือมุมเฉียง (diagonal) บันไดช่องแสง (open well) และบันไดเวียน ที่มีทั้งแบบเวียนเป็นวงกลม (spiral) และเวียนโค้ง (geometric curved) รวมทั้งแบบผสมของบันไดทอดเดียวที่มีการพับกลับในระยะสั้นช่วงล่างหรือช่วงบน และใช้ทางลาดร่วมด้วยในบางหลัง และมีข้อสังเกตว่าหลายอาคารแยกหลายบันไดสำหรับพื้นที่ใช้สอยแต่ละกลุ่ม

บันไดทอดเดียว มีการใช้มากกว่าแบบอื่นๆ โดยมีการวางในตำแหน่งบันไดในลักษณะต่างๆ เช่น อยู่ในช่องบันไดที่มีผนังกันทั้ง 2 ข้าง และแบบที่วางให้มองเห็นได้ชัดในพื้นที่สาธารณะ ที่เน้นให้เห็นแนวบันไดเป็นจุดเด่น และบันไดด้านนอกตัวอาคาร หรือในบริเวณโถงที่มี

เพดานสูง 2 ชั้นทั้งภายใน/ภายนอกอาคาร หรือบันไดในโถงบันไดที่มีผนังด้านหนึ่งเป็นกระจกใสเต็มทั้งระนาบอยู่ชิดด้านหน้าอาคาร บันไดทอดเดียวในโถงบันได-ทางเดินชิดด้านหลังอาคาร บันไดทอดเดียวขึ้นไปยังห้องพระหรือระเบียงชั้นบน และมีการทำชานพักระหว่างช่วงยาวของบันไดในหลายหลัง

บันไดพับกลับ มีทั้งที่อยู่ในตำแหน่งช่องบันไดภายในกรอบอาคารโดยทั่วไป และเน้นรูปทรงของช่องบันไดออกจากตัวอาคารอย่างชัดเจน เป็นปริมาตรช่องบันไดกระจกใส หรือแบบบันไดพับกลับที่มีผนังกันเฉพาะช่วงที่อยู่ชั้นบนส่วนช่วงแรกชั้นล่างเปิดโล่งด้านหนึ่ง และบันไดพับกลับในบ้านที่ระดับพื้นสลับครึ่งชั้น

บันไดหักมุม เป็นรูปตัว L มี 2 รูปแบบ คือ บันไดที่มีแนวหักมุมเป็นมุมฉาก (quarter-turns) ในจำนวนนี้เป็นบันไดหลักภายนอกอาคารบริเวณทางเข้าด้านหน้าชั้นสู่โถงทางเข้าที่อยู่ชั้นบน และบันไดที่อยู่ในโถงขนาดใหญ่ภายในอาคาร ที่มีเพดานสูง 2 ชั้น ส่วนรูปแบบบันไดที่หักมุมเป็นมุมป้าน (diagonal) อยู่ในช่องบันไดที่มีผนังและเพดานโดยรอบภายในอาคาร และบันไดทอดเดียว

ผสมผสานการพับกลับหรือหักมุมฉาก (quarter-turns) บางส่วน เช่น เฉพาะช่วงล่าง หรือช่วงบนเพียงไม่กี่ชั้นลูกตั้ง ซึ่งอาจดูเหมือนบันไดทอดเดียวที่กลับทิศทางในแต่ละชั้นอาคาร

บันไดเวียน มี 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่มีเสากลางเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นใน 2 ลักษณะ คือ บันไดเวียนวงกลม โค้งเหล็กโปร่ง ที่เน้นการทะลุจากชั้นล่างไปยังพื้นชั้นบน โดยมีรูปทรงผนังรอบช่องบันได หรือราวบันไดชั้นบนเป็นขอบ ของรูปทรงกระบอก มักใช้เป็นบันไดตรง และแบบบันไดเวียนไม่มีเสากลางซึ่งเป็นแบบที่บี.ค.ส.ล. ปลูกตั้ง-ลูกนอนไม้ ที่ใช้เป็นจุดเด่นในโรงรับแขกขนาดใหญ่ ทั้งแบบแนววงกลม แนวโค้ง และแนวโค้งผสมแนวตรง

บันไดช่องแสง ได้แก่ รูปแบบบันได 2 ช่วงแบบพับกลับ โดยเว้นช่องโล่งตรงกลาง และบันได 3 ช่วงที่หักมุมฉาก อยู่ในช่องบันไดบริเวณโถงทางเข้าหลักระหว่างอาคารหลัก 2 หลัง

ทางลาด มีทั้งที่อยู่ภายในตัวอาคาร และด้านนอกอาคาร โดยมีการหักมุมเล็กน้อยบริเวณทางขึ้น เป็นมุมบ้าน/เกือบมุมฉาก ในอาคารที่เน้นรูปทรงเหลี่ยมด้านไม่เท่า และทิศทางเฉียง

- **การเข้าถึง และทางเข้าอาคาร** ส่วนใหญ่ใช้การเข้าถึงอาคารจากทางด้านหน้าที่ดิน ประกอบด้วยทางรถยนต์ และทางเดินเท้า โดยมีทั้งการเข้าทางเดียวกัน และการแยกเข้าเป็น 2 ทาง เข้าที่จอดรถทางหนึ่ง กับทางเดินเข้าอาคารอีกทางหนึ่ง

การเข้าถึงด้านหน้า โดยมีทางเข้าอาคารผ่านจากที่จอดรถใต้อาคาร ได้แก่ การจัดวางโรงจอดรถใต้ถุนอาคารให้หันประตูทางเข้าติดถนนด้านหน้า และมีทางเข้าอาคารอยู่ในบริเวณโรงจอดรถหรือลอดผ่านเข้าไปภายใน ส่วนใหญ่มีขนาดที่ดินจำกัดหรือมีขนาดที่ดินกว้างขวางแต่ต้องการใช้พื้นที่โล่ง-จัดสวนภายในให้มีความเป็นส่วนตัว จึงจำกัดขอบเขตจอดรถยนต์เข้าไปใต้อาคารด้านหน้า

เท่านั้น ส่วนอีก 2 กรณีศึกษา มีถนนภายในเป็นทางรถยนต์เข้าไปภายในที่ดินก่อน แล้วจึงมีทางเข้าหลักอยู่ในบริเวณโรงจอดรถใต้ถุนหน้าอาคาร

การเข้าถึงด้านหน้าผ่านที่จอดรถก่อนถึงทางเข้าอาคาร มีถนนภายในให้รถยนต์ผ่านเข้าไปจอดได้ก่อนถึงทางเข้าหลักของอาคารที่แยกอยู่ต่างหาก และ/หรือมีทางเข้ารองผ่านจากโรงจอดรถไปยังส่วนบริการได้อีกทางหนึ่ง มีโรงจอดรถอยู่ใต้ถุนอาคารที่ถึงก่อนทางเข้าหลัก และโรงจอดรถแยกจากอาคารหลัก

การเข้าถึงด้านหน้าผ่านทางเข้าอาคารก่อนถึงที่จอดรถ มีถนนภายในให้รถยนต์ผ่านทางเข้าหลักของอาคารก่อนถึงส่วนจอดรถที่อยู่ถัดไปด้านในทั้งโรงจอดรถใต้ถุนอาคารหลักหรือแยกออกจากอาคารหลัก หรือเป็นลานจอดรถเปิดโล่ง บางหลังมีการเตรียมพื้นที่ถนนช่วงที่ผ่านทางเข้าอาคารให้เป็นจุดจอดรถรับส่งคนเพื่อขึ้นลงรถด้วย หรือมีถนนภายในลอดผ่านใต้อาคารที่อยู่ติดถนนเข้าสู่โรงจอดรถด้านใน

การเข้าถึงในรูปแบบอื่น ได้แก่ การเข้าถึงด้านหน้าโดยแยกทางรถยนต์เข้าที่จอดรถกับทางเดินเข้าอาคารออกจากกันตั้งแต่ด้านหน้าที่ดิน โดยใช้แนวกำแพงยาวตลอดแนวเพื่อแยกทางรถยนต์ตรงไปสู่โรงจอดรถใต้ถุนอาคารที่ขนานไปกับทางเดินสู่ทางเข้าตัวอาคาร การแยกถนนภายในไปสู่โรงจอดรถที่แยกจากอาคารหลัก โดยทำทางเดินมีหลังคาคลุมเชื่อมต่อโรงจอดรถกับอาคารหลักและมีทางเข้าอาคารติดถนนอีกด้านหนึ่ง รวมถึงการทำช่องเปิดตลอดแนวรั้ว 2 ด้านที่ติดถนน แต่ยังคงมีทางเข้าหลักทางโรงจอดรถใต้ถุนอาคารติดถนนด้านหนึ่งเช่นเดียวกับบ้านหลังอื่นส่วนใหญ่

- ทางเข้าอาคาร

ทางเข้าหลัก ส่วนใหญ่แต่ละอาคารมีจุดเดียว เน้นทางเข้าหลัก 2 แบบ ได้แก่ การยื่นองค์ประกอบออกจากแนวกรอบอาคารในลักษณะต่างๆ และการเว้าหรือถอยระนาบเข้าไปในแนวกรอบอาคาร บางหลังมีทางเข้าหลักหลาย

จุด โดยเน้นทางเข้า 2 แบบในอาคารหลังเดียวกัน

การเน้นทางเข้าอาคารด้วยการยื่นองค์ประกอบ เป็นรูปแบบที่ใช้มาก คือ การยื่นระนาบเหนือศีรษะ-ระนาบพื้น/ชั้นบันได มีการยื่นองค์ประกอบแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อยหลายแบบ เช่น การยื่นเฉลียงยกพื้นและระนาบเหนือศีรษะ ระแนงโครงไม้ตารางมุงแผ่นโปร่งแสงคลุมบริเวณทางเข้าอาคาร การยื่นหลังคาคลุมเป็นแนวตรงยาวออกจากตัวอาคาร เพื่อเน้นทางเดินจากจุดจอดรถรับส่งตรงเข้าสู่อาคาร การยื่นหลังคาขึ้นลาดขนาดเล็กเป็นซุ้มเหนือประตูทางเข้าที่ถอยระนาบประตูลึกจากแนวผนังด้านหน้าเล็กน้อย โดยมีเสาถอยคู่รับหลังคาเป็นจุดเด่น เป็นต้น

การเน้นทางเข้าด้วยการยื่นองค์ประกอบออกจากแนวกรอบอาคาร ในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ การยื่นบันไดขึ้นสู่โถงทางเข้าหลักที่อยู่บนอาคารชั้น 2 โดยมีระนาบเหนือศีรษะ เช่น หลังคาหรือกันสาด หรือเน้นสีวัสดุพื้น-บันไดให้เด่นชัดร่วมด้วย การยกพื้นสนามด้านหน้าขึ้นเป็นเนินส่วนหนึ่ง และ/หรือการทำชั้นบันไดขึ้นที่ละน้อยตั้งแต่แนวทางเดินเพื่อลดความสูงบันไดลง เป็นแบบอาคารสลัปครึ่งชั้น บางส่วนบริการที่อยู่ชั้นล่าง การยื่นเฉพาะระนาบพื้นเป็นเฉลียงยกระดับด้านหน้าอาคาร และการเน้นด้วยซุ้มทางเข้าด้านหน้าอาคาร

การเว้า/ถอยระนาบเข้าไปในแนวกรอบอาคาร ได้แก่ การใช้พื้นที่ว่างส่วนที่เว้าเข้าไปเป็นปริมาตรที่ว่างด้านหน้าโถง/ประตูทางเข้าหลักของอาคาร การใช้พื้นที่ว่างส่วนที่เว้าเข้าไปเป็นใต้ถุนโรงจอดรถอยู่ติดถนนด้านหน้า โดยมีทางเข้าอาคารอยู่ในโรงจอดรถนี้อีกชั้นหนึ่ง การเว้าระนาบผนังเข้าไปจากแนวด้านหน้า จนถึงขั้นเจาะเป็นช่องโถงให้ทะลุผ่านอาคารด้านหน้าเข้าไปยังที่ว่างและอาคารด้านหลังได้ และการถอยระนาบผนังชั้นล่างลึกเข้าไปจากแนวผนังชั้นบนโดยใช้เป็นทางเดินที่มีประตูเปิดเข้าอาคารได้ตลอดแนว

ทางเข้ารอง หลายกรณีศึกษามี ทางเข้ารอง ที่สามารถเข้าอาคารโดยผ่านประตูในบริเวณโรงจอดรถ ที่ส่วนใหญ่

ตั้งอยู่ด้านหน้าที่ติดติดกับถนนภายนอกด้วย บางกรณีศึกษาแยกประตูทางเข้าส่วนพักอาศัยและส่วนบริการออกจากกันชัดเจน โดยใช้โรงจอดรถเป็นกันชนระหว่างภายนอก/ภายในอาคารในกรณีที่มีที่ดินจำกัด หรือโรงจอดรถอยู่ชั้นล่างสุดของอาคารโดยถมดินยกเป็นเนินด้านหน้าอาคารให้สูงขึ้นประมาณครึ่งชั้นเพื่อบังส่วนบริการและมีบันไดหรือเฉลียงยกระดับขึ้นสู่ทางเข้าหลักในระดับพื้นชั้น 2 ในกรณีที่มีที่ดินกว้างขวาง หรือมีทั้งทางเข้าหลักและโรงจอดรถอยู่ในระดับพื้นชั้นล่างแต่แยกทางเข้าของแต่ละส่วนอย่างชัดเจน

2.4 การจัดองค์ประกอบ

- เอกภาพ มีการจัดองค์ประกอบให้เกิดเอกภาพโดยใช้ ความกลมกลืน มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความหลากหลาย ภายใต้รูปร่างหลัก/กลุ่มสีหลักร่วมกัน หรือจัดวาง โกล้ชิด เป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน ความเด่น ขององค์ประกอบส่วนใหญ่ ความต่อเนื่อง และ ความใกล้ชิดตามลำดับ ส่วนการสร้างเอกภาพโดย การใช้องค์ประกอบซ้ำ และ ความสมดุล ทั้งแบบอสมมาตรและสมมาตร มีการใช้จำนวนน้อย สถาปนิกบางคนใช้หลักการจัดองค์ประกอบวิธีเดียวกันเป็นหลักทั้ง 3 หลัง เช่น การใช้หลักความใกล้ชิดขององค์ประกอบที่มีความหลากหลาย หรือให้เกิดความเด่นขององค์ประกอบส่วนใหญ่

- การเน้น มีการเน้นด้วย จุดสนใจ ในทุกกรณีศึกษา นอกจากนี้มีการเน้นด้วยองค์ประกอบ เส้น นำสายตา ไปสู่จุดสนใจ คือ ทางเข้าอาคาร ซึ่งมักเป็นเส้นตามนอน เช่น เส้นขอบระนาบหลังคา คาน แนวกำแพง ที่ขนานไปกับทางเดิน และแนวร่องเว้นระยะห่างระหว่างระนาบผนัง และการเน้นความสนใจด้วยการ จัดวางองค์ประกอบ ที่มีทิศทางเฉียง ซี่ไปรวมกันยังศูนย์กลางของการมองซึ่งมักเป็น ทางเข้าอาคาร เช่นเดียวกัน

- การเชื่อมต่อ ที่เน้นให้เห็นชัดเจน มีทั้งการเชื่อมต่อระหว่างอาคารย่อยด้วยพื้นที่ว่างส่วน กลางร่วมกัน ได้แก่ พื้นที่ว่างภายนอกที่เชื่อมระหว่างอาคารเป็นชานกลาง เฉลียง คอร์ท การใช้ช่ององค์ประกอบอาคาร เช่น

เส้นแนวคานตามยาว แนวช่องเปิด หรือระนาบผนัง ที่เชื่อมต่อองค์ประกอบอื่นที่มีความแตกต่างให้อยู่ร่วมกัน รวมถึงการออกแบบส่วนเชื่อมต่อภายในอาคารที่มีรูปทรงแตกต่างกัน หรือขนาดเล็กกว่าส่วนพื้นที่ใช้สอยอื่น เช่น การลดความสูงหรือแยกรูปแบบหลังคาส่วนทางเชื่อมอาคาร โถงทางเข้า ที่เชื่อมระหว่าง 2 อาคารหลัก

- การแบ่งส่วน มี 2 รูปแบบหลัก คือ การใช้เส้นวงกบแบ่งส่วนระนาบกระจกใสของช่องเปิดขนาดใหญ่ และการแบ่งส่วนของรูปทรงอาคารให้เป็นปริมาตรรูปทรงอาคารย่อย เช่น การใช้วงกบแบ่งส่วนระนาบช่องเปิดขนาดใหญ่หรือช่องเปิดที่มีหลายเหลี่ยม การแบ่งส่วนตัวอาคารด้วยระนาบ/เส้นตามนอน การแบ่งส่วนปริมาตรรูปทรงอาคารโดยแยกออกเป็นรูปทรงย่อย หรือแยกหลังคาเป็นระนาบย่อย ที่แบ่งช่วงเป็นชั้นๆ หรือสลับทิศทางการเอียงลาดหลังคา

- ลำดับความสำคัญ แสดงการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ใช้สอยตามความต้องการความเป็นส่วนตัว หรือเปิดให้เชื่อมโยงกับภายนอก และลำดับการเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยโดยวิธีต่างๆ เช่น ใช้ความแตกต่างระหว่างส่วนที่บ/โปร่ง ของระนาบหรือปริมาตร แสดงความเป็นส่วนตัวหรือการเชื่อมโยงระหว่างภายนอก-ภายในอาคารเป็นหลัก การแยกเส้นทางเข้าถึงอาคารหลัก/ส่วนบริการ และการแบ่งส่วนโดยใช้ความแตกต่างของรูปร่าง หรือผิวสัมผัส ความทึบ/โปร่งของระนาบ เป็นต้น

- จังหวะ มีการใช้ จังหวะซ้ำ มากที่สุด ได้แก่ การซ้ำของช่องเปิดที่มีรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีขนาดและสัดส่วนเดียวกันวางต่อเนื่องกันไปหลายช่องตามยาว รอง

ลงไปคือ จังหวะสลับสับเปลี่ยน มีทั้งการสลับสับเปลี่ยนทิศทางของรูปร่างช่องเปิดตามตั้ง/ตามนอน การสลับระหว่างช่องเปิดกับแนวเสาหรือผนังทึบ การสลับของสัดส่วนรูปร่างองค์ประกอบ ส่วน จังหวะค่อยๆ แปรเปลี่ยน ใช้เป็นจังหวะของระนาบตามนอนของอาคารที่ซ้อนเหลื่อมกัน โดยจัดระยะของระนาบค่อยๆ ยื่นเหลื่อมออกไปทีละชั้น เพื่อเชื่อมรูปทรงรอบสี่เหลี่ยมหลักต่างระดับ 2 รูปที่อยู่บริเวณปลายระนาบทั้ง 2 ซ้าง

- สัดส่วน เปรียบเทียบให้เห็นสัดส่วนที่แตกต่างกันขององค์ประกอบรูปร่างเดียวกัน เช่น การเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สี่เหลี่ยมจัตุรัส สี่เหลี่ยมผืนผ้าแคบยาวตามตั้ง/ตามนอน การเน้นเพียงสัดส่วนหนึ่งเป็นหลัก และการเน้นสัดส่วนหลังคาจั่ว บันยาศะท้อนรูปทรงหลังคาเรือนไทย

- ขนาดส่วน การเน้นขนาดส่วนให้มองดูใหญ่กว่าความเป็นจริงเมื่อเทียบกับขนาดส่วนมนุษย์ โดยใช้ขนาดส่วนหลังคาขนาดใหญ่กว่าปกติ ได้แก่ หลังคาจั่วหลักของตัวอาคาร และหลังคาซุ้มทางเข้าหลัก และการเน้นความสูงของรูปทรงหรือระนาบของตัวอาคารขีดเขตถนนด้านหน้าให้ดูสูงใหญ่เป็นพิเศษ

- ความแตกต่าง ได้แก่ การใช้ความแตกต่างของสี/ผิวสัมผัสของวัสดุ รูปร่าง ทิศทางของทางสัญจรและ/หรือแนวอาคาร ความทึบ/โปร่งใส/กึ่งโปร่ง ของระนาบต่างๆ ที่เปรียบเทียบเทียบกันอย่างเห็นได้ชัด แสดงถึงการใช้งานของแต่ละส่วนที่แตกต่างกัน และมีลักษณะเด่นที่เป็นอิสระจากกันเพียงพอ โดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมขององค์ประกอบหลักที่มีขนาดใหญ่ เช่น หลังคา หรือไม่

จังหวะ

- 74.ดวงฤทธิ บุนนาค หลังที่ 1
- 75.ฉัตรพงษ์ ชื่นฤติมล หลังที่ 3
- 76.สมิตร โอบายะวาทย์ หลังที่ 2

อยู่ภายใต้การใช้รูปร่างเดียวกันหรือสีเดียวกันที่จัดเป็น ความหลากหลาย แต่ยังไม่แตกต่างกันมากถึงระดับของ การกลับตรงกันข้าม

- กลับตรงกันข้าม ได้แก่ การกลับตรงกันข้าม ระหว่างระนาบผนังทึบ กับระนาบโปร่งใส หรือมีช่องเปิด ขนาดใหญ่ ที่เกิดจากแนวความคิด หรือจุดประสงค์ที่แตกต่างกันในแต่ละอาคาร เช่น แสดงการปิดกั้น หรือเปิดให้ เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมภายนอกในแต่ละด้านของ อาคาร หรือระหว่างพื้นที่ภายใน/ภายนอกที่ดิน การเน้น คุณสมบัติของระนาบและเล็งการประกอบกันจนเกิดเป็น ปริมาตรรูปทรง โดยใช้ระนาบกระจกใสขนาดใหญ่เติม ระนาบผนังอาคารบางด้าน คั่นระหว่างด้านที่เป็นระนาบ ทึบของ ผนัง ผนัง หลังคา และการวางระนาบทึบบางด้าน เว้นระยะห่างให้หลุดออกจากแนวกรอบอาคาร การใช้ ระนาบผนังกระจกใสเข้ามาถมกันทั้ง 3 ด้าน เป็นปริมาตร ที่ว่างภายในอาคารที่มีความโปร่งใสนั้นล่างรับปริมาตรรูป ทรงที่ตันชั้นบนให้ดูเหมือนยกตัวอาคารลอยห่างจากพื้น ดิน

2.5 เทคนิคที่ใช้ในการสื่อความหมาย เพื่อแสดงถึง แนวความคิด

- โปร่งใส/ทึบ เป็นเทคนิคที่ใช้มากที่สุด เช่น การ เปรียบเทียบระหว่าง ระนาบหรือปริมาตรที่มีความทึบตัน กับส่วนที่มีความโปร่งใสของบานกระจกช่องเปิดที่มีขนาด ใหญ่ โดยแยกให้เห็นองค์ประกอบต่างคุณสมบัติอย่าง ชัดเจน หรือเน้นปริมาตรที่ว่างเชิงบวกภายในอาคารด้วย การใช้ช่องเปิดกระจกใสขนาดใหญ่ ให้เห็นปริมาตรที่ว่าง ภายในที่เป็นรูปร่างเดียวกับปริมาตรรูปทรงที่ห่อหุ้ม

- ชัดแจ้ง ใช้ในอาคารที่แสดงให้เห็นรูปร่าง เรขาคณิตที่สมบูรณ์ของ ปริมาตรรูปทรง เป็นหลักหรือ ระนาบ ในบางหลัง เช่น รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลูกบาศก์ สามเหลี่ยม ทรงกระบอก และการใช้ขนาดของรูปทรงหรือ ระนาบที่มีขนาดใหญ่ ให้เห็นชัดจากภายนอก โดยเฉพาะ ทางด้านหน้า หรือรอบอาคาร

- แอบแฝง ส่วนใหญ่ใช้ ระนาบในความนึกคิด ของระนาบโปร่งเป็นเส้นขนาน เป็นแผงหรือบานบังตา/ บังแดด ซ่อนอยู่ด้านนอกของช่องเปิดโดยรอบ หรือบาง ด้านของอาคาร และบางกรณีศึกษาใช้ระนาบเดี่ยวตาม ตั้งที่บันที่มีผิวสัมผัสหยาบของหินกาบ วางซ้อนสลับกับ ที่เว้นว่างหรือส่วนช่องเปิด แสดงถึงการแอบแฝง ที่แตกต่างจากอาคารหลังอื่นๆ ร่วมด้วย

- คู่ (การวางเคียงกัน) เป็นเทคนิคที่เน้นการ เปรียบเทียบระหว่างองค์ประกอบ 2 สิ่งที่มีความแตกต่าง กันอย่างชัดเจน เช่น การเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่าง ขนาด หรือ รูปร่างและทิศทาง

- ประหยัด ใช้องค์ประกอบที่มองเห็นได้ เช่น รูป ร้าง สี ผิวสัมผัส ทิศทาง จำนวนน้อยแบบ ในแต่ละอาคาร เช่น การใช้รูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า และการใช้สีน้ำตาล สี ขาว-เทาอ่อน เป็นหลัก รูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า ผิวเรียบ สี ขาว ทิศทางขนาน/ตั้งฉาก หรือตามนอนเป็นหลัก ร่วม กับระนาบโปร่งใส/รูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า ผิวเรียบสีครีม เป็นหลัก ทั้งอาคาร

- เคลื่อนไหว ใช้ทิศทางหรือตำแหน่งการจัดวาง องค์ประกอบด้วยวิธีต่างๆ ให้เกิดการเคลื่อนไหวของสายตา

คู่ (การวางเคียงกัน)

77.ไพทยา บัญชาติตติคุณ หลังที่ 2

78.พิริส พืชเศวต หลังที่ 3

79.เอกชัย ไหลมา หลังที่ 2

ในการมอง เช่น การซ้อนเหลื่อมของระนาบตามนอน การใช้เส้นแนวคานตามนอนแทงทะลุจากตัวอาคารโผล่ออกไปนอกรูปทรงอาคาร การใช้ทิศทางเฉียงของระนาบหลังคาเพิงหมาแหงนและบันไดหลัก การใช้ทิศทางเฉียงของทางสัญจรหลักและมุมเฉียงของรูปทรงอาคารและช่องเปิด การใช้รูปแบบหลากหลายของช่องเปิดในระนาบผนังอาคาร การใช้ความหลากหลายของทิศทางตามตั้ง/ตามนอนหลายองค์ประกอบย่อยที่มีสื่ออ่อน-โปร่งเบาให้เกิดความเคลื่อนไหวของสายตา หรือใช้เทคนิคหยุดนิ่ง ควบคู่กันด้วย

- ความเรียบ เน้นทิศทาง แนวนอน (แนวราบ) หรือมีความแตกต่างของทิศทางแนวตั้งและแนวนอนโดยใช้รูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่เน้นความยาวตามนอนเป็นหลักให้เกิดความเรียบของรูปทรงโดยรวม

- ลีกร การจัดวางองค์ประกอบโดยยื่นหรือถอยระยะจากระนาบกรอบอาคารต่างกันหลายระดับ เช่น การวางรูปทรงอาคารย่อยหรือระนาบย่อยซ้อนเหลื่อมหรือเยื้องกันตามแนวราบจากด้านหน้าไปด้านหลัง โดยมีที่ว่างแทรกอยู่ระหว่างแต่ละองค์ประกอบทำให้เกิดความลึกเป็นหลายระยะ การยื่นออกหรือถอยเข้าของช่องเปิดจากแนวกรอบอาคาร การเพิ่มระนาบที่ยื่นออกมาเป็นกรอบช่องเปิดโดยรอบตัวอาคาร การจัดวางรูปทรงย่อยของอาคารลดหลั่นแบบย่อมุมตามลำดับจากด้านหน้าเข้าไปด้านใน

จากแนวความคิดในการออกแบบ และการจัดองค์ประกอบอาคารพักอาศัยที่หลากหลาย นำไปสู่รูปทรงอาคารลักษณะต่างๆ ตามแนวความคิดที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ทำให้เห็นได้ถึงความแตกต่างและความเหมือน จากผลงานของสถาปนิกร่วมสมัยในช่วงหนึ่งทศวรรษ ที่สร้างสุนทรียภาพของงานสถาปัตยกรรมด้วยองค์ประกอบในการออกแบบศิลปะพื้นฐาน ประกอบกับการเลือกใช้วัสดุสมัยใหม่ ซึ่งจะเน้นแนวทางในการออกแบบที่เป็นตัวอย่างให้สถาปนิกรุ่นหลังได้ศึกษาและเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

ทิพย์สุดา ปทุมานนท์. 2543. **สถาปัตยกรรม กังสตาลแห่งความคิด**. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

..... 2550. **การจัดองค์ประกอบและที่ว่างในงานออกแบบพื้นฐาน : Composition & Space**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาร์ค อิศรางกูร ณ อยุธยา. 2544. “การใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้วิชาปฏิบัติการออกแบบเบื้องต้น : จากองค์ประกอบพื้นฐานถึงที่ว่างทางสถาปัตยกรรม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เลอสม สถาปิตานนท์. 2540. **Design Technique : เทคนิคการออกแบบ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

..... 2545. **บ้าน : การออกแบบสถาปัตยกรรมขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : อาร์ตแอนด์อาร์คิเทคเจอร์พับลิเคชั่น.

..... 2549. **การออกแบบคืออะไร? : What Is Design?**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : 49 กราฟฟิค แอนด์พับลิเคชั่นส์.

..... 2553. **องค์ประกอบ : สถาปัตยกรรมพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

..... 2554. **มิติสถาปัตยกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ลายเส้นพับลิชชิง.

เลอสม สถาปิตานนท์ และคณะ. 2549. **โครงการวิจัยบ้านพักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล : รูปแบบและพัฒนาการในช่วงปี พ.ศ. 2525-2545**. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Ching, F. D. K. 1979. **Architecture : Form, Space & Order.** New York : Van Nostrand Reinhold.

Donis, D. A. 1973. **A Primer of Visual Literacy.** Cambridge, MA. : The MIT Press.

Kepes, G. 1951. **Language of Vision.** Chicago : Paul Theobald.

McGinty, T. 1979. "Concepts in Architecture." In James C. Snyder and Anthony J. Catanese, eds. **Introduction to Architecture**, 208-235. New York : McGraw-Hill.

Scott, R. G. 1951. **Design Fundamentals.** New York : McGraw-Hill.